

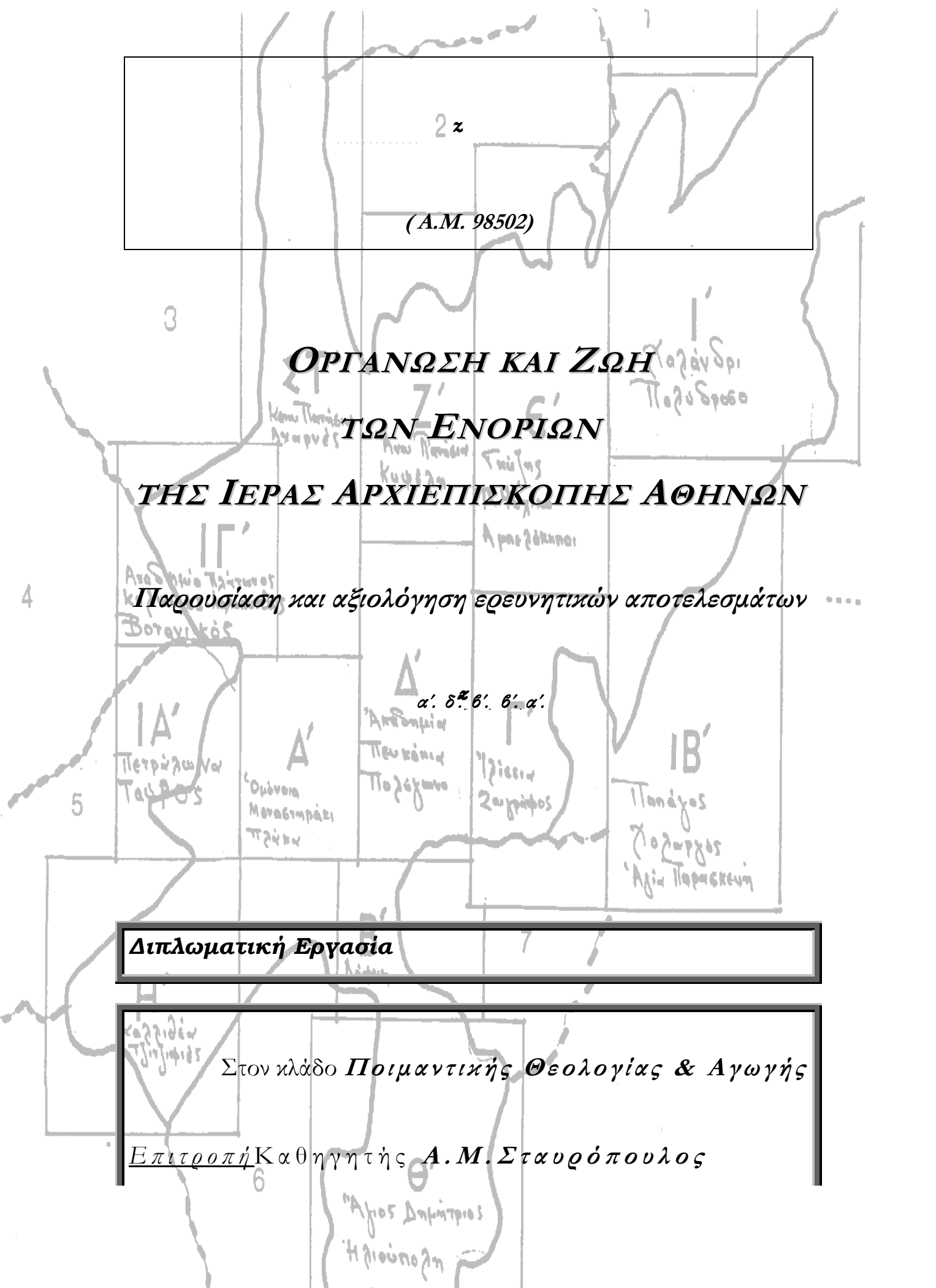
2 z
(A.M. 98502)

**ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΖΩΗ
ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ**

Παρουσίαση και αξιολόγηση ερευνητικών αποτελεσμάτων

Διπλωματική Εργασία

Στον κλάδο **Ποιμαντικής Θεολογίας & Αγωγής**
Επιτροπή Καθηγητής Α.Μ. Σταυρόπουλος

Αναπλ.καθηγητής *Εμμ. Περσελής*
Λέκτορας π. *Κων/νος Παπαδόπουλος*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

α. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
β. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
β1. Η Αριθμητική του Ποιμνίου	7
β2. Ο απογραφικός χαρακτήρας	10
β3. Τα προβλήματα της αστικοποίησης στην ενοριακή ζωή και οργάνωση .	11

Μέρος Ι. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

1. ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	14
2. Παρατηρήσεις πάνω στο Ερωτηματολόγιο	16
3. Παρατήρηση για τη μεθοδολογικά προσφορότερη μέθοδο έρευνας.....	17
4. Η ΕΡΕΥΝΑ.....	19
4.1 Ταυτότητα Έρευνας.....	19
4.2 Αντικείμενο έρευνας.....	20
4.3 Παρατήρηση πάνω στο χρόνο διεξαγωγής της έρευνας.....	21
5. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων	
5.1 Ενότητα Ενορίες.....	22
5.2 Ενότητα Εκκλησιαζόμενοι.....	22
5.3 Ενότητα Μαθητές.....	22
5.4 Ενότητα Κατηχητικά.....	22
5.5 Ενότητα Κύκλοι συναντήσεως Φοιτητών.....	24
5.6 Ενότητα Νεανικά Κέντρα.....	24
5.7 Ενότητα Μέσα & χώροι ψυχαγωγίας.....	24
5.8 Ενότητα Νεανικές δραστηριότητες.....	25
5.9 Ενότητα Δεύτερη Θεία Λειτουργία.....	25
5.10 Ενότητα Ενοριακά Δελτία.....	25
5.11 Ενότητα Προσκυνηματικές εκδρομές.....	28
5.12 Ενότητα Απογευματινά κηρύγματα	29
5.13 Ενότητα Κύκλοι μελέτης Αγίας Γραφής.....	29
5.14 Ενότητα Φιλόπτωχο Ταμείο.....	29
5.15 Ενότητα Σπίτια Γαλήνης Χριστού.....	29
5.16 Ενότητα Ομάδες αιμοδοσίας.....	30
5.17 Ενότητα Ποιμαντικές δραστηριότητες.....	30
5.18 Ενότητα Ενοριακές Εκδηλώσεις.....	31
5.19 Ενότητα Συνεργασία με διάφορους φορείς.....	32
5.20 Πίνακας Συγκεντρωτικών Αποτελεσμάτων	33

Μέρος ΙΙ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

6. Γενικές παρατηρήσεις πάνω στα αποτελέσματα.....	34
7. Αξιολόγηση των δεδομένων.....	35
8. Προτάσεις για την ακριβέστερη αποτύπωση του αριθμού και των ιδιαιτεροτήτων του ποιμνίου.....	36
9. Παρατήρηση προερχόμενη από τη διερευνητική μέθοδο εξακρίβωσης-διασταύρωσης στοιχείων.....	37
10. Αξιοποίηση και πρακτική χρησιμότητα της έρευνας	38
11. Τα ιδιαίτερα και πρωτότυπα σημεία της έρευνας	40
γ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	41
δ. ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ (Σημείωση)	42
Βιβλιογραφικός Οδηγός.....	43
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	
Α. Μία Πιλοτική Αποτύπωση (Θ' Αρχιεπισκοπική Περιφέρεια).....	47
Β1. Συνοδευτική επιστολή της πρώτης μορφής της εργασίας προς τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ.ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ	52
Β2. Απαντητική επιστολή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών στην γνωστο- ποίηση της πρώτης μορφής της εργασίας μας.	53
Γ. Απαντητική επιστολή προς το Διευθυντή της Κεντρικής Διεύθυνσης Ποιμαντικού Έργου της Ι.Α.Α., Πανιερώτατο Επίσκοπο Αχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟ	54
Δ. Δείγμα Συνοπτικού Ερωτηματολογίου Διερευνήσεως ΕΝΟΡΙΑΣ	55
Ε. Ερωτηματολόγια Ενοριών εκτός της βασικής χρονικής διάρκειας της έρευνας ...	56
ΣΤ. Πίνακας 1: Αρχιερατικές περιφέρειες Ι.Α.Α.	57
Πίνακας 2: Ενορίες Ι.Α.Α.	58
Ζ. Το Ερωτηματολόγιο της έρευνας	61
Η. Τα δεδομένα της έρευνας	62

α. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα που πραγματευόμαστε υπό τον τίτλο « Οργάνωση και ζωή των Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Παρουσίαση και αξιολόγηση ερευνητικών αποτελεσμάτων» με υπότιτλο «142 Ενορίες συναντούν ... τον 21ο αιώνα»¹, αφορά έναν πολύ σημαντικό κλάδο της Ποιμαντικής Επιστήμης, αυτόν της Αστικής Ποιμαντικής. Θα μπορούσε κάποιος να θεωρήσει ότι το θέμα μας εντάσσεται σε ένα κύκλο ειδικότερου ενδιαφέροντος, που δεν θα ήταν λάθος να τον ονομάσουμε Οργάνωση και Διοίκηση Ενοριών, κατά το πρότυπο της Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων (Management), για την οποία ενδιαφέρον μεγάλο εγείρεται και θόρυβος πολύς προκαλείται στις μέρες μας.

Έτσι, μια εργασία που έχει προέλθει από συστηματική έρευνα Ενοριών και εντάσσεται αβίαστα στο μάθημα της Αστικής Ποιμαντικής, μάθημα που περιέχεται στο πρόγραμμα διδασκαλίας των εξαμήνων του μεταπτυχιακού μας προγράμματος Ποιμαντική Θεολογία και Αγωγή, δεν θα μπορούσε παρά να αφορά άμεσα εφημέριους αλλά και πιστούς και συνεπώς να βασίζει την αναγκαιότητα της υπάρξεώς της στους επιστημονικούς αλλά και στους πιο πρακτικούς σκοπούς που εξυπηρετεί.

Τριαντάφυλλος Κ. Μπολτέτσος

4 Ιουνίου 2001, του Αγίου Πνεύματος.

---

¹ Το κείμενο περιέχεται και στο συνοδευτικό ηλεκτρονικό υλικό, στο πρόγραμμα Word με τίτλο «142 Master».

β. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασικός συντελεστής για την άσκηση Ποιμαντικής, συνεπώς και της Αστικής Ποιμαντικής, είναι η γνωριμία με το «*υπό διαποίμανση*» στοιχείο. Στο πλαίσιο αυτής της αναζήτησης ουσιαστικό ρόλο διαδραματίζει η καταγραφή της αστικής περιοχής. Κάτι τέτοιο έχει ως αποτέλεσμα την αποτύπωση του χαρακτήρα, αλλά και των ιδιοτήτων, του ποιμνίου. Μπορούμε έτσι να αποτυπώσουμε και να καταγράψουμε τον κοινωνικό και οικονομικό χαρακτήρα μιας περιοχής, τη θρησκευτική ευαισθησία των κατοίκων της καθώς και τις τοπικές τους πνευματικές ιδιοτητες. Κάτι τέτοιο θα έχει εφαρμογή σε όλους τους τομείς άσκησης ποιμαντικής μέριμνας. Κατά τη ρήση: «Το απρόσληπτον και αθεράπευτον» καταλαβαίνουμε ότι είναι ανάγκη να γνωρίσουμε το χαρακτήρα και να προσεγγίσουμε την προβληματική της περιοχής, στην οποία θέλουμε να ασκήσουμε μία Ποιμαντική στρατηγική για το Αστικό Περιβάλλον.

Είναι δυνατό να αναρωτηθεί και να ρωτήσει κάποιος :

«Τι μπορεί να χρειάζονται οι αριθμοί, τα απογραφικά στοιχεία και οι στατιστικές ; »

Ως απάντηση, μπορούμε να τον παραπέμφουμε στις πάμπολλες χρήσεις και χρησιμότητες, που έχει το να αναγνωρίζει ο ποιμένας το ποιμνιό του, δηλαδή να έχει τις απαντήσεις στα ποιμαντικά ερωτήματα:

Ποιόν ποιμαίνει, που, σε τι, ...

Την πιο πάνω ερώτηση μπορούμε, βέβαια, να την ακούσουμε κι ως εξής :

***Χρειάζεται να ξέρει ο βοσκός πόσα είναι τα πρόβατά του,
ώστε αν χαθεί ακόμα κι ένα από αυτά να ξεσηκωθεί, να βγει στους
γρεμούς και στις ερημιές και να ψάχνει μέχρι να το βρει;***

Καταλαβαίνουμε, με αυτόν τον τρόπο, πέρα από τις όποιες αμμογραφικές αντιστοιχίες ², πως η ωφέλεια που προέρχεται από το να γνωρίζει, αυτός που θέλει να ασκήσει ποιμαντικό έργο, το ποίμνιο και τα διάφορα χαρακτηριστικά του είναι πραγματικά σημαντική και αναγκαία.

Κι αυτό συμβαίνει καθώς βοηθά στην εφαρμογή του σωτηριολογικού έργου της Εκκλησίας μέσα στον κόσμο.

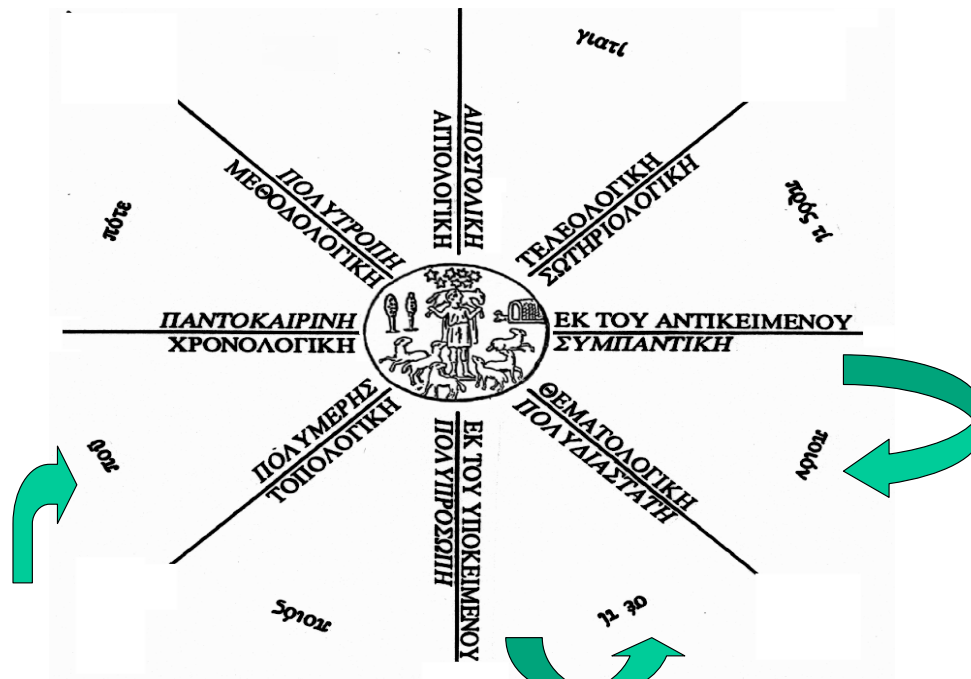
Έχει ενδιαφέρον, πιστεύουμε, να παραθέσουμε στο σημείο αυτό, κι ως μία λογοτεχνική εισαγωγή της ενότητας που ακολουθεί, το *πώς βιώνει την Ενορία και την Ενοριακή ζωή ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης* ³, και συγκεκριμένα πώς βλέπει τους πιστούς ως ποίμνιο. Για τους ποιμένες, λοιπόν, το ποίμνιο «δεν είναι μόνο οι ενορίτες που τους βλέπουν καθημερινά και τους γνωρίζουν με τα μικρά τους ονόματα καθώς «ο ιερέυς τα ονόματα όλων των ενοριτών ... ε γνώριζε δε από μνήμης όλα τα ονόματα της πολίχνης, ζωντανά κι αποθαμένα»⁴, αλλά και οι «ξωμερίτες» (2,125), οι οποίοι ζουν στα Καλύβια (2,126) ή αλλού στην εξοχή».

² Πρβλ. *Ματθ. 18,12* και *Λουκ. 15,4* αλλά και σχετική παραβολή με τη χαμένη δραχμή (*Λουκ.15,8-10*).

³ Από το ομώνυμο άρθρο του πρεσβ. Κωνσταντίνου Ν. Καλλιανού στο περιοδικό «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ», Απρίλιος 2001, σ.24-26.

⁴ Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *ΑΠΑΝΤΑ*, επιμ. Ν.Δ.Τριανταφυλλόπουλος, εκδ. ΔΟΜΟΣ, Αθήνα 1981-1988, από το διήγημα «Στο Χριστό στό Κάστρο» 2,297.

Ποιόν ποιμαίνει, πού, σε τι ...

β1. Η Αριθμητική του Ποιμνίου

Επικρατεί η άποψη ότι έχοντας μια γενική αίσθηση του αριθμού των ποιμαινόμενων, ότι με την ύπαρξη ενός αριθμού τακτικών πιστών που «καλύπτουν» τα τετραγωνικά του ναού, δεν υπάρχει τίποτα άλλο να γίνει προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτός ο τύπος «χονδρικής» προσέγγισης των χριστιανών-μελών μιας ενορίας ίσως θα ήταν ακριβέστερο να την αντιλαμβανόμασταν ως εκφυλισμό της πίστης, που έχει τις ρίζες της στην νοοτροπία ή την ιδεολογία της κραταιάς και κρατούσας, της ισχυρής και πολυπληθούς, θρησκείας.

Οπωσδήποτε η τακτική του Αποστόλου Παύλου να στέλνει προσωπικές επιστολές στις τοπικές εκκλησίες και να ρωτά για τους χριστιανούς με το όνομά τους, φανερώνοντας, έτσι, μια φωτογραφική αντίληψη των αποδεκτών των επιστολών του, δείχνει πόσο διαφορετικά είναι τα πράγματα σήμερα σε σχέση με την πρώτη, την αρχαία Εκκλησία.⁶

⁵ Σχεδιάγραμμα από το βιβλίο του καθηγητού Α. Μ. Σταυρόπουλου, *Επιστήμη και Τέχνη της Ποιμαντικής*, στο οποίο εμφανίζονται τα ερωτήματα στα οποία καλείται να απαντήσει η Ποιμαντική.

⁶ Είναι σχετικό το απόσπασμα από δημοσίευμα της διμηνιαίας εφημερίδας «Φθιωτική Εκκλησιαστική Φωνή» της Ι. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, όπου ο συντάκτης του κειμένου (κ. Ιωάννης Βάιος, τ. Λυκειάρχης) μοιράζεται μία εμπειρία που αποκόμισε από επίσκεψή του σε μία προτεσταντική εκκλησία : «Όταν τελείωσε η λειτουργία αντί για αντίδωρο -δεν δίδουν αυτοί αντίδωρο- ο ιερέας στάθηκε στην εξωτερική πόρτα της Εκκλησίας και χαιρέτησε με θερμή χειραψία όλο το εκκλησίασμα. Χαιρετώντας και τον τελευταίο πήγε στο γραφείο του και

Αλλά κι ακόμα νωρίτερα, όταν πρώτα απ' όλα, ο ίδιος ο Κύριος κάνει την «αναφορά» Του προς τον Πατέρα, λίγο πριν την προδοσία στον κήπο «πέραν από τον χείμαρρον των Κέδρων»⁷, όπου αναφέρει ότι όλους τους μαθητές τους διαφύλαξε πλην ενός, του υιού της απωλείας.

Άλλωστε ο ίδιος ο Κύριος, πάλι, σε σχετική παραβολή⁸ δίνει το στίγμα του καλού Ποιμένα και ορίζει μάλιστα ότι ο Ποιμένας καλεί τα πρόβατά του «κατ'όνομα» και αυτά τον ακολουθούν καθώς γνωρίζουν τη φωνή του.

Σε άλλο σημείο η Καινή Διαθήκη μιλά για τον κύκλο των 70 μαθητών⁹ και στις Πράξεις Αποστόλων πάλι αναφέρεται ότι την ημέρα της Πεντηκοστής πίστεψαν «ψυχαί ωσει τρισχίλια» ενώ και μετά την ομιλία του Αποστόλου Πέτρου στο Ναό καταγράφεται ότι «εγενήθη ο αριθμός των ανδρών ωσει χιλιάδες πέντε»¹⁰.

Οι αριθμητικές αναφορές για την Ποιμαντική δεν έχουν να κάνουν με συμβολισμούς ή οτιδήποτε τέτοιο. Η έκθεση αριθμητικών δεδομένων είναι συγκεκριμένη και αφορά συγκεκριμένους λόγους. Και οπωσδήποτε είναι οι αναφορές αυτές ικανές να δείξουν τη σημασία του προσδιορισμού του αριθμού των πιστών της Εκκλησίας σε όλο το φάσμα της δομής της (οικογένεια, ενορία, επισκοπή, αρχιεπισκοπή).

Τέλος, μέσα από την έρευνα κάνει έντονα την εμφάνισή του κι ένα γεγονός το οποίο, βέβαια, είναι, ήδη, ευρύτερα γνωστό. Ο υπερπληθυσμός των ενοριών, ο μεγάλος αριθμός των πιστών που αντιστοιχεί σε περιορισμένο αριθμό ιερέων σε μια ενορία αποτελεί ουσιαστικό πρόβλημα των σύγχρονων μεγαλουπόλεων και φυσικά και της Αθήνας. Για να δώσουμε με ένα παράδειγμα μία πτυχή του θέματος αρκεί να δούμε τα αριθμητικά δεδομένα της ενορίας του Αγίου Παντελεήμονος Αχαρνών (120.000 ενορίτες – επτά (7) ιερείς και ένας (1) διάκονος) την στιγμή που μία ολόκληρη Μητρόπολη, όπως για παράδειγμα αυτή της Φθιώτιδος με 150.000 ενορίτες διαθέτει για τη ιερατική διακονία διακόσιους πενήντα (250) ιερείς και έξι (6) διακόνους.

Αντιλαμβανόμαστε, βέβαια, ότι με αυτό τον τρόπο, παραβιάζονται εκ των πραγμάτων βασικές αρχές της Ποιμαντικής όπως α) ο πιστός γνωρίζει τον εφημέριο της ενορίας του προσωπικά και β) ο εφημέριος γνωρίζει τους ενορίτες του προσωπικά.¹¹

Οι αρχές αυτές μπορούν και να κωδικοποιηθούν εύκολα με τα λόγια του Κυρίου: «**Γινώσκω τα εμά και γινώσκομαι υπό των εμών**»¹².

κάτι έκαμε στο κομπιούτερ. Ρώτησα τι κάνει εκεί. Μου απάντησαν ότι κάνει κάποιο έλεγχο και εντοπίζει όσους δεν ήρθαν στη λειτουργία. Γράφει διευθύνσεις, τηλέφωνα για να τους επισκεφθεί μέχρι το μεσημέρι.» (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2001, σ.5).

⁷ Ιω. 18,1

⁸ Ιω. 10,1-6

⁹ Λουκ. 10,1 & 10,17

¹⁰ Πράξ. Αποστ. 4,4

¹¹ Γουσίδη Αλεξ., Ποιμαντική στη σύγχρονη κοινωνία. Εγχειρίδιο ποιμαντικής κοινωνιολογίας, εκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 85.

¹² Ιω. 10,14.

Αυτονόητο είναι πως η ανάπτυξη και των δύο πιο πάνω αναφερομένων σχέσεων συντείνει να βοηθήσει και στη γνωριμία των ενοριτών μεταξύ τους. Δεν είναι τυχαίο ότι σε αυτές τις πολυπληθείς ενορίες ο αριθμός των πιστών που εκκλησιάζονται είναι αποδεδειγμένα μικρός, πράγμα που δεν αποκλείεται να οφείλεται σ' αυτή την έλλειψη της αμφίδρομης γνωριμίας και επικοινωνίας, που προαναφέραμε.

Κι αν φαίνεται απίθανος ένας επιπλέον καταμερισμός της περιφέρειας της ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών με τη δημιουργία κι άλλων Μητροπόλεων μοιάζουν να μπορούν να δώσουν κάποια λύση ορισμένες Ποιμαντικές τομές θεσμικού τύπου.

Μπορεί να θεωρηθεί, λοιπόν, Ποιμαντική τομή θεσμικού τύπου «η διαίρεση σε ενοριακούς τομείς κατά δρόμους ή ανά συνοικίες στο πλαίσιο συγκεκριμένων Ενοριών. Αυτό το μέτρο θα βοηθούσε, παρά τις ενδεχόμενες δυσκολίες μιας συμφωνίας μεταξύ εφημερίων, στην καλύτερη κατανομή και διακονία των πιστών. Κέντρο συνοχής θα παραμένει ο κυρίως ναός, κάθε τομέας, όμως, θα πρέπει να έχει το δικό του τόπο ευχαριστιακής συνάξεως και λατρείας (τυχόν υπάρχοντα παρεκκλήσια ή άλλοι χώροι).

Ο Εφημέριος, πέρα από τις διοικητικές του ενασχολήσεις στην κεντρική υπηρεσία της Ενορίας, θα έχει τη φροντίδα και το συντονισμό του όλου ποιμαντικού έργου στον τομέα του με τη βοήθεια ποιμαντικών ομάδων εργασίας και λοιπών συνεργατών.

Μία άλλη θεσμική τομή σε επίπεδο ενορίας θα είναι η καθιέρωση διενοριακών συνεργασιών. Κάθε Ενορία έχει ένα ανθρώπινο δυναμικό (κληρικούς και λαϊκούς) καθώς και ένα σύνολο χώρων και δυνατοτήτων. Παρ' όλο ότι θα ήταν ευκαίριο μία ενορία να καλύπτει πλήρως τις βασικές λειτουργίες του ποιμαντικού έργου της Εκκλησίας, εντούτοις τυχαίνει μία ενορία να διαθέτει στελέχη περισσότερο για τη μία ή την άλλη λειτουργία. Ακόμη, η μία να διαθέτει αρκετούς κατάλληλους χώρους και η όμορος ενορία ελαχίστους. Για παράδειγμα, μία ενορία που διαθέτει, ήδη, ένα πλήρες εξοπλισμένο πνευματικό κέντρο θα ήταν δυνατό να το μοιράζεται με όμορη ή όμορες ενορίες, που δεν θα έχουν τη δυνατότητα της δημιουργίας και συντηρήσεως αναλόγου κέντρου.

Μία ενορία, για παράδειγμα, της οποίας ο εφημέριος και οι συνεργάτες του έχουν εξειδίκευση σε θέματα γάμου και οικογενείας θα μπορούσαν να θέσουν την εμπειρία και τις γνώσεις τους στην εξυπηρέτηση άλλων, γειτονικών ενοριών κ.ο.κ..

Τρίτη θεσμική τομή, η οποία θα διευκόλυνε τις υπάρχουσες αλλά και τις προτεινόμενες ποιμαντικές δομές θα ήταν η, σε επίπεδο ενοριών, πρόσληψη λαϊκών στελεχών με θεολογική κατάρτιση και επιμόρφωση σε όλο το εύρος του ποιμαντικού έργου της Ενορίας (κατήχηση, κήρυγμα, ποιμαντική των νέων, συμβουλευτική, κοινωνική διακονία κ.λπ).¹³

¹³ Απόσπασμα από την (υπό έκδοση) εισήγηση του καθηγ. Α.Μ. Σταυρόπουλου σε σχετικό ερώτημα του Προέδρου της Συμβουλευτικής Κληρικολαϊκής Επιτροπής Ποιμαντικού Έργου (Σ.Κ.Ε.Π.Ε.) της Ιερ. Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Πανιερ. Μητροπολίτη Αχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ.

β2. Ο απογραφικός χαρακτήρας

Είναι γεγονός πως η έρευνα των Ενοριών περιέχει στοιχεία που φανερώνουν έναν Απογραφικό χαρακτήρα. Έστω και μόνο γι' αυτήν τη λειτουργία (απογραφή κτιρίων – οικοδομών και πληθυσμιακών στοιχείων) θα μπορούσε να είναι χρήσιμη μία έρευνα και επιβοηθητική καθώς δίνει τη δυνατότητα –σ' αυτόν που τον αφορά και τον ενδιαφέρει– να δει και να γνωρίσει την υπάρχουσα υποδομή και την επικρατούσα κατάσταση σε μια Ενορία, σε μια Αρχιερατική Περιφέρεια αλλά και σε ολόκληρη Επισκοπή.

Μπορούμε, μάλιστα, να αντιληφθούμε από μια άλλη σκοπιά την αξία του εγχειρήματος της καταγραφής αν ανακαλέσουμε στη μνήμη μας το σκεπτικό που αποτυπώθηκε στις διαφημιστικές καταχωρήσεις στα Μέσα Ενημέρωσης από τη Γενική Γραμματεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας εν όψει των Γενικών Απογραφών (κτιρίων-οικοδομών/πληθυσμού-κατοίκων). Θα θυμηθούμε, τότε, ότι κάτω από το κυρίαρχο και βασιικό σύνθημα: «*Μετράμε το σήμερα, για να κτίσουμε το αύριο*», υπογραμμίζεται το γεγονός ότι οι απογραφές αποτελούν έργο εθνικής σημασίας και μας αφορούν όλους. Βοηθούν την πολιτεία να σχεδιάσει και να προγραμματίσει καλύτερα σημαντικά θέματα που έχουν σχέση με την παιδεία, την υγεία, την απασχόληση, τις υποδομές κ.ά..

Ως τελική διαπίστωση αναφέρεται ότι «*όσο πιο σωστά γνωρίζουμε το παρόν, τόσο πιο καλά μπορούμε να σχεδιάσουμε το μέλλον*».

Αν, τώρα, κάνουμε μια μεταφορά των πιο πάνω και τα φέρουμε στο επίπεδο της Εκκλησίας και της εκκλησιαστικής-ποιμαντικής οργάνωσής Της είναι δυνατό να αναδείξουμε ένα ακόμα επιχείρημα που υπογραμμίζει την ορθότητα και την αναγκαιότητα του εγχειρήματος μιας «εκκλησιαστικής απογραφής». Στην Ποιμαντική αυτό μπορεί να μεταγραφεί και να στεγαστεί κάτω από το αντικείμενο της Ποιμαντικής της καθημερινής ζωής ή της Ποιμαντικής του μέλλοντος.

β3. Τα προβλήματα της αστικοποίησης στην ενοριακή ζωή & οργάνωση

Για να γίνει εφικτή η πληρέστερη κατανόηση της αξίας διερεύνησης και καταγραφής των δομών μιας Ενορίας και συνολικά μιας Αστικής Μητροπόλεως, στην περίπτωση μας της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, είναι σημαντικό να δούμε τα προβλήματα που συνοδεύουν και «σημαδεύουν» την αστική Ενορία.

Μιλώντας για αστική Ενορία αναφερόμαστε στις Ενορίες τέτοιων, κυρίως, πόλεων σαν την πόλη αυτή, που τόσο εύγλωττα περιγράφει τόσο η φράση του λογοτέχνη Αντώνη Σαμαράκη: «ποτέ άλλοτε οι στέγες των ανθρώπων δεν έφθασαν τόσο κοντά και οι ψυχές τους τόσο μακριά», όσο και η ρητορική ερώτηση του Jean-Francois Collange «επιτέλους, πώς περιμένουμε ο Θεός να έρθει να ζήσει σε μέρη όπου οι ίδιοι οι άνθρωποι δεν μπορούν να ζήσουν;»¹⁴.

Μέσα στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις «η ευχαριστιακή κοινότητα έχει αλλοιωθεί σε μαζική θρησκευτική απρόσωπη ομάδα»¹⁵. Το φαινόμενο της Αστικοποίησης δημιούργησε μια αστική κοινωνία τελείως διαφορετική από την παραδοσιακή, αγροτογεωργική κοινωνία, βασικά, στα εξής: ¹⁶

Α. Στην οργάνωση του χώρου ¹⁷, με την επιβολή της πυκνοκατοίκησης και την ομαδοποίηση της κατοικίας. Σχετική προς αυτό είναι και η συχνή μετακίνηση των κατοίκων των μεγαλουπόλεων από περιοχή σε περιοχή.

Β. Στην οργάνωση του χρόνου, με την ζωή να οργανώνεται όχι πια βάσει της κίνησης του ήλιου αλλά των δεικτών του ρολογιού και των ωραρίων εργασίας.

Γ. Στην κοινωνικοπολιτιστική και θρησκευτική ολοκλήρωση, με την ανάπτυξη της κοινωνικής και πολιτιστικής «ανοχής» και τον ιδεολογικό «πλουραλισμό», ώστε να μην υφίσταται πλέον θρησκευτική ομοιογένεια στον πληθυσμό.

Δ. Στον εθιμικό τρόπο ζωής, με την χαλάρωση της αίσθησης και της βίωσης του έθιμου.

Ε. Στον πανηγυρικό χαρακτήρα της ζωής, με την βιομηχανοποίηση της ψυχαγωγίας και την γενίκευση των ψυχαγωγικών δυνατοτήτων, καθώς και την κατά τα Σαββατοκύριακα και τις εορτές ομαδική φυγή των κατοίκων των αστικών κέντρων προς την ύπαιθρο.

¹⁴ NADEAU et PELCHAT, *Dieu en Ville (Evangile et Eglises dans l'espace urbain)*, σ.21.

¹⁵ MAYROMATH, *Η Ενορία*, σ.29.

¹⁶ ΣΤΥΛΙΟΥ Ευθυμίου, επισκ. Αχελώου, Οργάνωση και άσκηση Αστικής Ποιμαντικής στην αστικοποιημένη περιοχή της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Αθήνα 1998 (πολυγρ. έκδ.), σ.3 εξ..

¹⁷ Πρβλ. και Μαντζαρίδη Γεωργίου (καθηγ.), στό «ΕΝΟΡΙΑ» (συλλογ. έργο) εκδ. ΑΚΡΙΤΑ, σσ.73 εξ..

Πιο συγκεκριμένα η επίδραση του φαινομένου της Αστικοποίησης έχει επιπτώσεις στη ζωή και τις δομές της Εκκλησίας: ¹⁸

1. Προσβάλλει μέχρι διαλύσεως την τοποκεντρική Ενορία.
2. Αχρηστεύει τα καθιερωμένα ωράρια των εκκλησιαστικών λειτουργιών.
3. Καθιστά ανέφικτη την ποιμαντική επικοινωνία ποιμένων και ποιμνίου σε προσωπικό επίπεδο.
4. Αποκόπτει μεγάλες μάζες του πληθυσμού από τη θεία Λατρεία.
5. Διαλύει την κοινωνικοπολιτιστική ομοιογένεια του λαού.
6. Προσβάλλει τη συνοχή, ακόμη και αυτό τον θεσμό, της οικογένειας.
7. Αποϊεροποιεί την εκπαίδευση, τις διαφυλικές και κοινωνικές σχέσεις.

Στα χαρακτηριστικά της αστικοποιημένης ενορίας, λοιπόν, συγκαταλέγονται συνεπώς και τα ακόλουθα:

Υπερβολική αύξηση του αριθμού των ενοριτών (υπάρχουν ενορίες με 100.000 Χριστιανούς - μέλη)¹⁹,

Ο τομέας που έχει γίνει κεντρικό ζήτημα στην αστική κοινωνία είναι αυτός του μεγέθους. Το πρόβλημα έχει δύο πλευρές: το μέγεθος της ενορίας σε σχέση με τους ανθρώπους και το μέγεθος του ναού.²⁰

Όλα τα πιο πάνω υπαγορεύουν για άλλη μια φορά την ανάγκη της ανάπτυξης ιδιαίτερης και εξειδικευμένης ποιμαντικής ενασχόλησης για τις ενορίες των μεγάλων, πρωτίστως, αστικών συγκροτημάτων.

¹⁸ ΣΤΥΛΙΟΥ Ευθυμίου, επισκ. Αχελώου, ό.π., σ. 4 εξ..

¹⁹ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗ Γεωργίου (αρχιμ.), στο «ΕΝΟΡΙΑ» (συλλογ. έργο) εκδ. ΑΚΡΙΤΑ , σ.12

²⁰ ΚΟΦΙΝΑ Σταύρου (πρεσβ.), στο «ΕΝΟΡΙΑ» (συλλογ. έργο) εκδ. ΑΚΡΙΤΑ , σ.143

Σ η μ ε ί ω σ η :

Θέλοντας να συμβάλλουμε σ' αυτό το τομέα, αποτυπώσαμε τα στοιχεία της έρευνάς μας με όλες τις ενορίες της Ιεράς Αρχιεπισκοπής σε έναν ψηφιακό δίσκο καταχώρησης δεδομένων (Compact Disk/CD) προσφέροντας τα δεδομένα της έρευνάς μας αλλά και ενός προγράμματος με κενές καταχωρήσεις, ώστε να είναι δυνατό να ενημερώνονται οι βάσεις αυτές κατ' έτος από τους ενδιαφερόμενους.

Έτσι, σε άμεση διασύνδεση με τη βάση δεδομένων που βρίσκεται στον ψηφιακό δίσκο, είναι δυνατός ο εντοπισμός και η εξακρίβωση των ενοριών που μας ενδιαφέρουν ανάλογα με τα στοιχεία που αναγράφονται στο κείμενο της έρευνας.

Μέρος Ι. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

1. ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ²¹

Οι σκοποί για τους οποίους δημιουργήθηκε το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο της έρευνάς μας είναι πολλοί και διάφοροι.

Αφορούν στους φοιτητές (προπτυχιακούς) και στοχεύουν στο:

❖ Να έλθουν οι φοιτητές σε επαφή με το Ποιμαντικό έργο της ενορίας και να ευαισθητοποιηθούν ως προς το ποιμαντικό έργο που τελείται σε αυτές.

❖ Ξεπέρασμα της άγνοιας, που πολλές φορές είναι αμοιβαία ανάμεσα σ'αυτούς και στην ενορία, ως προς τη φυσιογνωμία των δύο αυτών «μερών».

❖ Να παύσουν να μένουν ανενεργά, άγωνα και άκαρπα, πρόσωπα και πράγματα, μέσα και δυνατότητες, καθότι μη γνωστά.

Αφορούν όμως και στους εφημέριους, ώστε:

❖ Οι ποιμένες να γνωρίζουν σε βάθος την ενορία τους.

❖ Σε κάποιες ενορίες να μπορεί το ερωτηματολόγιο να παροτρύνει σε δραστηριοποίηση σε τομείς που ίσως ακόμα και να αγνοούνταν.

Το ερωτηματολόγιο είναι χωρισμένο σε επτά ενότητες.

Αυτές περιέχουν ερωτήσεις σχετικά με :

α. Γενικά στοιχεία (ζητούμενα 7).

β. Τα στελέχη της ενορίας (ζητούμενα 5).

γ. Τη συμμετοχή των ενοριτών στη ζωή της ενορίας (ζητούμενα 10).

δ. Τις ποιμαντικές δραστηριότητες για νέους (ζητούμενα 15).

ε. Τις ποιμαντικές δραστηριότητες για ενήλικες (ζητούμενα 4).

στ. Το φιλανθρωπικό έργο της ενορίας (ζητούμενα 6).

ζ. Άλλες ποιμαντικές δραστηριότητες (ζητούμενα 5).

²¹ Το Ερωτηματολόγιο της Έρευνας βρίσκεται στο Παράρτημα Ζ'.

Από τα ζητούμενα του ερωτηματολογίου για την έρευνα χρησιμοποιούμε τα εξής στοιχεία:

- ◆ Αριθμός ενοριτών.
- ◆ Αριθμός εκκλησιαζομένων.
- ◆ Αριθμός μαθητών.
- ◆ Αριθμός κατηχητικών σχολείων και οι βαθμίδες τους.
- ◆ Κύκλοι συναντήσεως Φοιτητών.
- ◆ Νεανικά Κέντρα.
- ◆ Ύπαρξη εποπτικών και ψυχαγωγικών μέσων και χώρων άθλησης.
- ◆ Λειτουργία νεανικών δραστηριοτήτων.
- ◆ Δεύτερη κυριακάτικη Θεία Λειτουργία.
- ◆ Ενοριακά Δελτία.
- ◆ Προσκυνηματικές Εκδρομές.
- ◆ Απογευματινά κηρύγματα.
- ◆ Κύκλοι μελέτης Αγίας Γραφής.
- ◆ Φιλόπτωχο Ταμείο.
- ◆ Σπίτια Γαλήνης Χριστού.
- ◆ Ομάδες αιμοδοσίας.
- ◆ Ποιμαντικές Δραστηριότητες.
- ◆ Ενοριακές Εκδηλώσεις (αγρυπνίες, παρακλήσεις, γιορτές, συνάξεις).
- ◆ Συνεργασία με διάφορους φορείς (δήμους, πολιτιστικούς συλλόγους κ.ά.).

Η επιλογή έγινε με το σκεπτικό ότι αυτά είναι τα στοιχεία πρώτης ανάγκης και «πρώτων βοηθειών». Παρουσιάζεται η ανάγκη να τεθούν τα συγκεκριμένα στοιχεία (Νεότητα – Κατηχητικό έργο – Ποιμαντική δραστηριοποίηση) σε προτεραιότητα καθώς απαντώνται σήμερα ολοένα και πιο συχνά στα διάφορα έντυπα και άλλα δημοσιεύματα όπως και σε σχετικές συζητήσεις, πράγμα που δείχνει και την σπουδαιότητά τους στην παρουσίαση της εικόνας της ενορίας ή ευρύτερα μιας Μητρόπολης. Έτσι, είναι απαραίτητο να γνωρίζει τα δεδομένα αυτά ο κάθε υπεύθυνος του Ποιμαντικού έργου, από τον εφημέριο και τους ποιμαντικούς συνεργάτες του, μέχρι και τον ίδιο τον Επίσκοπο, προκειμένου να τεθούν ως βάση στο ανάλογο ποιμαντικό ενοριακό έργο. Τα στοιχεία, λοιπόν, αυτά είναι όσα αρχικώς απαιτούνται, πριν προχωρήσει κάποιος στην αξιολόγηση και την αξιοποίηση όλων των άλλων, περισσότερο αναλυτικών και ίσως πιο περίπλοκων δεδομένων.

2. Παρατηρήσεις πάνω στο Ερωτηματολόγιο

Λόγω της αναλυτικότητας του Ερωτηματολογίου και της επιδιωκόμενης κάλυψης των θεμάτων, που κάθε φορά πραγματεύεται, ο ερευνητής, που ξεκινά τη συλλογή των στοιχείων, θα πρέπει να είναι όχι μόνο απόλυτα ενημερωμένος για το περιεχόμενο και την υφή των ζητημάτων του Ερωτηματολογίου αλλά και να του έχουν επισημανθεί όλες οι παράμετροι και οι πτυχές των θεμάτων που τίγονται ή είναι δυνατό να αναδειχθούν μέσα από τις απαντήσεις στα ζητούμενα, ώστε να είναι σε θέση να εξηγήσει με σαφήνεια και βεβαιότητα τις πιθανές απορίες των ερωτώμενων.

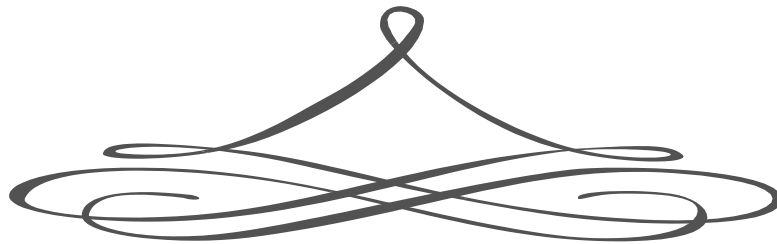
Πολλά από τα στοιχεία, λόγω της λεπτομερειακής κάλυψης, φαίνονται πολύπλοκα, δύσκολα και, ίσως, σε κάποιον που δεν γνωρίζει το φάσμα που καλύπτει το ερωτηματολόγιο, να φαίνονται περιττά και ανούσια. Θα ήταν ίσως καλό σε μια πρώτη φάση και για να επιτευχθεί με τον καλύτερο τρόπο το πρώτο σκέλος των στόχων του ερωτηματολογίου, αυτό που θέλει τον φοιτητή να έρχεται για πρώτη, ίσως, φορά σε επαφή με τον εφημέριο της ενορίας του, να ήταν λιγότερα τα ερωτήματα- τουλάχιστον ως προς την αναλυτικότητά τους.

Μία επιπλέον διερευνητική ερώτηση που θα μπορούσε να εισαχθεί θα ήταν και το αν στην ενορία υπάρχουν σε αξιοσημείωτο αριθμό ή μεγάλο ποσοστό συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού (άτομα με ειδικές ανάγκες, άτομα που να ανήκουν στις ομάδες του υψηλού, λεγόμενου, κινδύνου (ναρκομανείς κ.λπ.), αν υπάρχουν πολλοί υπερήλικες (περισσότεροι από το μέσο όρο μιας περιοχής) ή αν υπάρχουν πολιτισμικά διαφορετικές, και ειδικότερα θρησκευτικές, ομάδες, και γενικότερα ομάδες που διαφέρουν σε κάποια χαρακτηριστικά από τη πλειονότητα του υπόλοιπου κοινωνικού περιγυρού). Τέλος, μία ακόμα ερώτηση, που θα ήταν δυνατό να συμπληρωθεί και προέρχεται από την τεχνολογική εξέλιξη και εξάπλωση των τελευταίων ετών, είναι το αν οι ενορίες έχουν τηλεομοιοτυπικό μηχάνημα (fax), ηλεκτρονικό υπολογιστή καθώς και δυνατότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο.

3. Παρατήρηση για τη μεθοδολογικά προσφορότερη μέθοδο έρευνας.

Εφόσον ο ερευνητής είναι ενημερωμένος και ικανός να βοηθήσει στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και μάλιστα σε χρόνο που έχει προσυμφωνηθεί με τον εφημέριο, ώστε να μην είναι η πίεση του χρόνου εις βάρος της απάντησης του ερωτηματολογίου, η καλύτερη μέθοδος είναι η *πρόσωπο με πρόσωπο συμπλήρωση του ερωτηματολογίου*. Άλλωστε, στα θετικά της μεθόδου αυτής συγκαταλέγονται ο μεγάλος αριθμός ερωτωμένων, που μπορούν να προσεγγισθούν καθώς κι ότι η συνολική αξιοπιστία κρίνεται καλή.²²

Σε περιπτώσεις που αυτό είναι δύσκολο ή και αδύνατο, τότε ενδείκνυται η αξιοποίηση του μέσου της επικοινωνίας με τις *μεθόδους της αλληλογραφίας* (ταχυδρομείο, ηλεκτρονική αλληλογραφία κ.λπ.).

---

²² Πρβλ. COHEN Louis – Lawrence MANION, *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, σ.375.

4 Η ΕΡΕΥΝΑ

4.1 Ταυτότητα Έρευνας

	<i>Αντικείμενο</i>	<i>Έκταση</i>	<i>Μέθοδος</i>	<i>Μεθοδολογία (Τρόπος)</i>	<i>Χρονική διάρκεια</i>
	Οι 142 ενορίες της Αρχιεπισκοπής Αθηνών.	Οι 142 ενορίες, σε σύνολο 142 (ποσοστό 100%).	Ερωτηματολόγιο τριών (3) σελίδων με τίτλο «Γνώρισε την Ενορία σου».	α. Σε 117 ενορίες επίσκεψη φοιτητών του τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας στο πλαίσιο του μαθήματος Ποιμαντικής (Α' εξάμηνο), β. Σε 25 ενορίες αποστολή ερωτηματολογίου (ταχυδρομικώς). Απάντησαν οι 15 . γ. Συμπληρωματικά, εστάλησαν στις 10 , που υπολείπονταν, ισάριθμοι φοιτητές. Αρνήθηκε να απαντήσει μόνο ένας εφημέριος.	Νοέμβριος 1998 – Νοέμβριος 1999
<i>Παρατηρήσεις</i>	Χωρισμένες σε 13 Αρχιεπισκοπικές Περιφέρειες.	-	Του καθηγητή Α.Μ. Σταυρόπουλου, με έτος σύνταξης 1985.	1: Εφαρμόζοντας τις δύο αυτές διαδικασίες θελήσαμε να βρούμε, παράλληλα, τον πιο πρόσφορο τρόπο, για τη συλλογή των δεδομένων από τους εφημέριους. 2: Σε κάποιες ενορίες στάλθηκε και δεύτερος, διαφορετικός ερευνητής ως ενδεικτική και δειγματοληπτική μέθοδος εξακρίβωσης – διασταύρωσης στοιχείων.	Σε 4 ενορίες χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια του 1996, σε 3 του 1997 και σε 9 του 2000 ²³ .

²³ Ονομαστικά οι Ενορίες αυτές παρατίθενται στο Παράρτημα Ε.

4.2 Αντικείμενο έρευνας

Αντικείμενο της έρευνας αποτέλεσε η συγκέντρωση δεδομένων από το σύνολο των ενοριών της Αρχιεπισκοπής Αθηνών²⁴ σχετικών με την οργάνωση και τη ζωή τους και στη συνέχεια η εξαγωγή συμπερασμάτων που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην ομαλότερη οργάνωση και λειτουργία αυτών των ενοριών.

Έχοντας υπόψη τη θέση ότι «βασικός λόγος ανεπαρκείας της αστικής Ενορίας είναι η αδυναμία αυτής να καλύψει ποιμαντικώς και ιεραποστολικώς πάσας τας λειτουργίας της αστικής κοινωνικής ζωής»²⁵ η έρευνα που διενεργήθηκε είχε ως σκοπό την διαπίστωση του επιτελούμενου ποιμαντικού έργου στο σύνολο των ενοριών της Αρχιεπισκοπής Αθηνών καθώς και του βαθμού της προσέγγισης των ενοριών προς τους πιστούς, όπως και στην εξέταση των ανεπτυγμένων ή μη μορφών διαποίμανσης σε αστικές ενορίες και την, κατά συνέπεια, κριτική στάση και αξιολόγηση αυτών.

²⁴ Σε καθεμία από τις 142 ενορίες δόθηκε ένας κωδικός. Ο κωδικός αυτός αποτελείται από ένα γράμμα (Α- ΙΓ) και έναν αριθμό (1-142) και φανερώνει το γράμμα σε ποια αρχιεπισκοπική περιφέρεια ανήκει η ενορία και ο αριθμός προκύπτει από τη σειρά που έχει στα Δίπτυχα, της Αποστολικής Διακονίας της Ελλάδος, του 1998 η κάθε ενορία.

²⁵ Στύλιου ΕΥΘΥΜΙΟΥ (Επισκ. Αχελώου), Το σύγχρονο αστικόν περιβάλλον ως ποιμαντικόν πρόβλημα. Μελέτη Ποιμαντικής Κοινωνιολογίας (δδ), Αθήναι 1980, σ.201.

4.3 Παρατήρηση πάνω στο χρόνο διεξαγωγής της έρευνας

Η έρευνα συμπίπτει χρονικά με την αρχή της Αρχιερατικής θητείας του Αρχιεπισκόπου Αθηνών & πάσης Ελλάδος κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ.

Δίνεται, έτσι, η σχετικά σπάνια ευκαιρία της αποτύπωσης των δεδομένων μιας Μητροπόλεως –και μάλιστα ιδιαίτερου χαρακτήρα λόγω πολλών παραγόντων– όπως αυτής της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, στην αρχή της διακονίας ενός Ιεράρχη από αυτή τη θέση.

Με αυτόν τον τρόπο είναι πλέον πιο εύκολη η συγκριτική μελέτη των μελλοντικών αλλαγών και ενοριακών δεδομένων σε συγκεκριμένη Μητρόπολη (προς εξακριβωση τυχόν βελτίωσης ή στασιμότητας).

Θα υπάρξει μάλιστα η ευκαιρία της «αποικωδικοποίησης», με την παρατήρηση και τη στενή παρακολούθηση, της *μεθόδου* και των *προτύπων*, που έχουν υιοθετηθεί και τροποποιούνται ή μεταλλάσσονται ανάλογα με την περίπτωση, για την καλύτερη άσκηση του ποιμαντικού έργου της Εκκλησίας.

Αν λάβουμε, μάλιστα, υπόψη μας ότι στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών:

Έχουν ήδη λάβει χώρα κάποια πρώτα μέτρα αναδιοργάνωσης (χωρισμός σε δεκατρείς τώρα πια αρχιεπισκοπικές περιφέρειες, νέοι κανονισμοί λειτουργίας εκκλησιαστικών οργανισμών και ιδρυμάτων).

Έχουν αποσταλεί στις ενορίες εγκύκλιοι, οι οποίες θεσμοθετούν δραστηριότητες σε τακτική βάση, όπως η αιμοδοσία ²⁶ ή οι ενοριακοί κύκλοι μελέτης Αγίας Γραφής ²⁷.

Έχει γίνει προσπάθεια αποτύπωσης των ενοριών (αποστολή ερωτηματολογίων στους εφημέριους) αλλά και,

Περαιτέρω δραστηριοποίησης και οργάνωσης των ενοριών (τοποθέτηση βοηθού επισκόπου, υπευθύνων νεότητας και τελικά με τον σχετικά πρόσφατο - Μάρτιο 1999- κανονισμό Οργάνωσης του Ποιμαντικού Έργου της Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών),

πιστεύουμε ότι μια έρευνα-αποτύπωση, όπως η δική μας, θα ήταν μεσο-μακροπρόθεσμα ιδιαίτερα χρήσιμη και αξιοποιήσιμη.

²⁶ Πρβλ. το με αριθ.πρωτ. 2624/3.11.1999 εγκύκλιο σημείωμα της Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

²⁷ Πρβλ. την υπ'αριθ.1 Εγκύκλιο, με αριθ.πρωτ. 1043/20.5.1998, του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, σ.7

5 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων²⁸

5.1 Ενότητα Ενορίες

Από τις **134** ενορίες, που έδωσαν αριθμό ενοριτών, προέκυψε, κατά προσέγγιση, το αποτέλεσμα του **2.268.230**, ως ενδεικτικό των υπό διαποίμανση ψυχών. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία (απογραφή 1991) ο πληθυσμός στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών είναι 1.465.548, ενώ κατά μία άλλη εκτίμηση²⁹ είναι 2.050.000.

Παρατήρηση

Η δυσκολία που εγγενώς υπάρχει στη δυνατότητα διαπίστωσης της ορθότητας κάποιων αριθμητικών μεγεθών, είναι ακόμη μεγαλύτερη για τις ενορίες, οι οποίες χρειάζεται πολλές φορές να ενημερώνονται από άλλες πηγές, όπως Δήμους, Στατιστική Υπηρεσία κ.λπ..

5.2 Ενότητα Εκκλησιαζόμενοι

Από τις **133** ενορίες, που έδωσαν κατά προσέγγιση τον αριθμό των εκκλησιαζόμενων τις Κυριακές, κατά τη Θεία Λειτουργία, προκύπτουν **93.600** πιστοί.

5.3 Ενότητα Μαθητές

Οι **99** ενορίες, που έδωσαν αριθμό του μαθητικού πληθυσμού τον υπολόγισαν σε **151.460** παιδιά.

5.4 Ενότητα Κατηχητικά

Κατηχητικά σχολεία υπάρχουν σε **122** ενορίες.

Όλες τις βαθμίδες (ανώτερο, μέσο και κατώτερο) τις καλύπτουν και τις λειτουργούν οι **81** ενορίες (ποσοστό 66% επί των ενοριών που διαθέτουν κατηχητικό ή σε ποσοστό 57% επί του συνόλου των ενοριών της ι. Αρχιεπισκοπής).

²⁸ Η ηλεκτρονική βάση των δεδομένων μας περιέχεται στο συνοδευτικό ηλεκτρονικό υλικό, στο πρόγραμμα Access με τίτλο «**1ο Ερωτηματολόγιο Ενορίας**», ενώ τα δεδομένα που χρησιμοποιήσαμε ομαδοποιημένα σε στήλες περιέχονται στο συνοδευτικό ηλεκτρονικό υλικό, στο πρόγραμμα Excel με τίτλο «**master 142 excel**».

²⁹ Εισήγηση κ. Μάκη Παπαγεωργίου (Επικοινωνιολόγου) στην Κεντρική Διεύθυνση Ποιμαντικού Έργου της ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών (Σεπτέμβριος 1998).

Παρατήρηση

Από τον αριθμό των ενοριών που στερούνται τάξεων μέσων και ανώτερων βαθμίδων (εκεί που υπάρχουν τα ανάλογα σχολεία, που μπορούν να τροφοδοτήσουν τα κατηχητικά με μεγαλύτερα παιδιά) αλλά και από το μειωμένο αριθμό συμμετεχόντων (συγκριτικά με αυτό των κατώτερων τάξεων) διαφαίνεται μία δυσκολία των μεγάλων παιδιών (Γυμνασίου-Λυκείου) να συνεχίσουν την επαφή με το κατηχητικό σχολείο.

Πρόταση α.

Να διερευνηθούν οι λόγοι που οδηγούν πολλά παιδιά του δημοτικού στο κατηχητικό σχολείο (και που δεν ισχύουν στην περίπτωση των μεγαλύτερων παιδιών) και να αναζητηθούν οι τύποι και οι νέες δομές ευκαιριών συναντήσεων των νέων με τη Θεολογία της Εκκλησίας. Να αναδειχθούν τρόποι που να αξιολογούν αλλά και να αναδεικνύουν την ικανότητα των κατηχητών να προσεγγίζουν τα παιδιά του κατηχητικού.

Πρόταση β.

Έχοντας υπόψη μας τον, ούτως ή άλλως, μεγάλο αριθμό παιδιών, που συμμετέχουν και δραστηριοποιούνται στα κατηχητικά σχολεία, θα χρειαζόταν ίσως μία έρευνα, που θα συντελούσε στον ουσιαστικό και απαιτούμενο, εκ των πραγμάτων και συνθηκών ζωής, εκσυγχρονισμό της ύλης και καθορισμό του σκοπούμενου των κατηχητικών των τριών βαθμίδων.

Με αυτό τον τρόπο αποφεύγονται οι αυτοσχεδιασμοί, που στρέφουν τα μαθήματα των κατηχητικών σε ευκαιρίες παιδιάς και ενισχυτικής διδασκαλίας του μαθήματος της γυμναστικής. Ένα μάθημα χριστιανικής διδασκαλίας μπορεί σίγουρα να γίνει ενδιαφέρον αντλώντας υλικό από τα περιεχόμενα στην ορθόδοξη διδασκαλία και βάσει των αρχών της σύγχρονης χριστιανικής παιδαγωγικής³⁰, βασιζόμενο έτσι στην ανάγκη για συσχέτιση και ανάλυση των

---

³⁰ Μπορεί να δοθεί στους κατηχητές ένας φάκελος υποστηρίξεως του μαθήματος, που να περιέχει επιβοηθητικό προς το έργο τους υλικό, όπως για παράδειγμα, το «Παιχνίδι της

θρησκευτικών εννοιών με βάση των καθημερινών εμπειριών και αναζητήσεων³¹ αλλά και στην ανάγκη ανάπτυξης ακόμη κι ενός «κριτικού πνεύματος προκειμένου να φθάσουμε στην ερμηνεία, αποδοχή και βίωση του περιεχομένου της Ορθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας και παράδοσης»³².

5.5 Ενότητα **Κύκλοι Συναντήσεως Φοιτητών**

Αντίθετα με την εικόνα που δίνει ο αριθμός των, υπό λειτουργία, ανώτερων κατηχητικών, η πράξη δείχνει ότι με τους φοιτητές και τους κύκλους συναντήσεώς τους ισχύει κάτι διαφορετικό, καθώς φαίνεται μια δραστηριοποίηση στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Υπάρχουν **50** κύκλοι Συναντήσεως Φοιτητών και ένας υπό σύσταση, όπου στους 43 από αυτούς συμμετέχουν γύρω στους **1250** φοιτητές.

5.6 Ενότητα **Νεανικά Κέντρα**

Υπάρχουν **88** Νεανικά Κέντρα και **4** βρίσκονται υπό κατασκευή.

Από τα στοιχεία που έχουμε αν τοποθετούσαμε τους χώρους που καταλαμβάνουν τα υπάρχοντα Πνευματικά Κέντρα το ένα δίπλα στο άλλο, θα καλύπταμε, τότε, μία έκταση τουλάχιστον **10.409,6 τ.μ.**. Το μέγεθος αυτό καλύπτει έκταση ίση με τον αγωνιστικό χώρο ενάμιση γηπέδου ποδοσφαίρου.

Εγγεγραμμένα σ' αυτά τα πνευματικά κέντρα είναι πάνω από **6.000** παιδιά.

5.7 Ενότητα **Μέσα & χώροι ψυχαγωγίας**

85 ενορίες διαθέτουν μέσα ψυχαγωγίας (επιτραπέζια, ηλεκτρονικά παιχνίδια, τηλεόραση, βίντεο, διαφάνειες κ.ά.).

Σε **66** ενορίες ως εξωτερικοί χώροι για ομαδικά ενοριακά παιχνίδια χρησιμοποιούνται τα προαύλια των εκκλησιών ή οι δημοτικοί χώροι (παιδικές

Ενορίας» (του καθ. κ. Α. Μ. Σταυρόπουλου, στον «Εφημέριο», 1 & 15 Δεκεμβρίου 1998 [σσ. 312-313, 327-331] και ανάτυπο).

³¹ Πρβλ. σχετικά Περσελή Εμμανουήλ, *Χριστιανική Αγωγή και Σύγχρονος κόσμος. Θέματα θεωρίας και πράξης της χριστιανικής αγωγής*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1994, σ.239εξ. (Συμπεράσματα κεφ. «Σχολική Διδακτική πράξη και θεολογικές έννοιες»).

³² ό.π., σ.136εξ. (υποκεφ. «Κριτικό πνεύμα και Ορθόδοξη χριστιανική αγωγή»).

χαρές, γήπεδα και προαύλια σχολείων). Σε λίγες, μόνο, περιπτώσεις υπάρχουν κάποια ενοριακά γήπεδα μπάσκετ.

5.8 Ενότητα Νεανικές δραστηριότητες.

Υπάρχουν **50** *χορωδίες Βυζαντινής Μουσικής*, αρκετές *Ευρωπαϊκής Μουσικής* καθώς και σε πολλές λειτουργούν τμήματα *εκμάθησης χορών*.

Σε **23** ενορίες δίνονται *μαθήματα αγιογραφίας* αλλά υπάρχουν και ενορίες που προσφέρουν μαθήματα παλαιογραφίας, ξένων γλωσσών, μαντολινάτων³³ ή οργανώνουν θεατρικές παραστάσεις και κινηματογραφικές προβολές.

5.9 Ενότητα Δεύτερη Θεία Λειτουργία.

Σε **15** ενορίες, μόνο, τελείται *δεύτερη Θεία Λειτουργία* το πρωί της Κυριακής.³⁴

5.10 Ενότητα Ενοριακά Δελτία

Σε **28** ενορίες εκδίδεται Ενοριακό Δελτίο.

Υπάρχει ποικιλία τίτλων. Οι τίτλοι αυτοί καθώς και η συχνότητα έκδοσης και ο αριθμός των σελίδων τους εμφανίζεται στον πιο κάτω κατάλογο:

³³ Σε τριάντα χρόνια λειτουργίας έχουν μαθητεύσει περίπου 4.000 νέοι, πολλοί εκ των οποίων ασκούν σήμερα το επάγγελμα του μουσικού.

³⁴ Πρβλ. Στύλιου Ευθυμίου (επισκ. Αχελώου), Αστική Ποιμαντική, σελ.224 εξ., όπου δηλώνεται η ανάγκη ύπαρξης μίας επιπλέον κυριακάτικης Θείας Λειτουργίας (όχι απαραίτητα μόνο μετά από αυτή που τελείται συνήθως (για γονείς με μικρά παιδιά, εργαζόμενους) αλλά και πριν (για πιστούς που πρόκειται να ταξιθεύσουν και για κάποιες κατηγορίες εργαζομένων).

Ενοριακά Δελτία Αρχιεπισκοπής Αθηνών

Πρόγραμμα Λειτουργικής Ζωής	6-8 σελ., ανά 4 μήνες	Μεταμόρφωσης Σωτήρος	Πλάκα	A 3
Αντίφωνον	15 σελ. Μηνιαίως	Αγίων Ασωμάτων – Αγίου Γεωργίου	Θησείο	A13
Έργα Κατηχίσεως (Πρόγραμμα Δραστηριοτήτων)	2 φορές το χρόνο	Αγίου Αρτεμίου	Φιλολάου	B19
"Ενοριακές Ειδήσεις"	4 σελ., κυκλοφορεί περιοδικά	Κοίμησης Θεοτόκου	Κυνοσάργους	B26
"Πορεία"	5-6- σελ., κυκλοφορεί περιοδικά	Αγίου Γερασίμου	Ζωγράφος	Γ29
"Διδαχή"	4 σελ., κάθε μήνα	Αγίας Μαρίας	'Ανω Ιλίσια	Γ30
"Ενοριακή Ζωή"	4 σελ., κάθε δίμηνο	Αγίου Θεράπποντος	Ζωγράφος	Γ33
"Ενοριακός Λόγος"	4 σελ., κάθε μήνα	Αγίου Νικολάου Πευκακίων	Εξάρχεια	Δ40
Ενοριακή Μαρτυρία	4 σελ. Μηνιαίο	Αγίου Στυλιανού	Γκύζη	E44
	Κάθε τρίμηνο	Αγίου Δημητρίου	Αμπελόκηποι	E45
"Η Φωνή της Ενορίας"	6 σελ., ανά δίμηνο	Αγίου Μάρκου Ευγενικού	Κάτω Πατήσια	ΣΤ54
"Έρχου και Ίδε"	4 σελ., μηνιαίως	Αγίων Αναργύρων	Αττικής	ΣΤ60
"Ενοριακές Καμπάνες"	4 σελ., μηνιαίως	Αγίας Βαρβάρας	Πατήσια	Z65
Έκτακτο ενοριακό δελτίο	16 σελ., εκδίδεται σε βιβλίο κάθε χρόνο	Αγίου Ευθυμίου	Κυψέλη	Z69
"Ρόδον"	16 σελ., κάθε 4/μηνο	Κοίμησης Θεοτόκου Κυπριάδου	Κυψέλη	Z72
Παιδική εφημερίδα	Μηνιαίως	Αγίας Ειρήνης	Γαλάτσι	Z74
	4 σελ., εβδομαδιαίως	Αγίων Πάντων	Καλλιθέα	H79
"Ενοριακό Δελτίο"	4 σελ., μηνιαίως	Αγίου Γεωργίου	Χαροκόπου	H82
"Ορθόδοξη Διδαχή"	20 σελ., κάθε 2 μήνες	Αγίου Κωνσταντίνου	Ηλιούπολη	Θ87
"Αγία Μαρίνα"	2 σελ., κάθε 2 μήνες	Αγίας Μαρίας	Ηλιούπολη	Θ88
"Ενημερωτικές Επιστολές"	4 σελ., 4 φορές το έτος	Αγίας Μαύρας	Ηλιούπολη	Θ89
Από το Κατηχητικό θηλέων	Μηνιαίως	Προφήτη Ηλία	Χαλάνδρι	I105
"Ενοριακή Δραστηριότητα"	15 σελ., διμηνιαίο	Μεταμόρφωσης του Σωτήρος	Χαλάνδρι	I107
"Η Ενορία μας"	4 σελ., ανά 15νθήμερο	Εσταυρωμένου	Ταύρος	ΙΑ119
	2 σελ., μηνιαία έκδοση	Αγίου Γεωργίου	Ακαδημία Πλάτωνος	ΙΓ131
"Φως εκ Φωτός"	8 σελ., περιοδικά	Αγίας Μαρκέλλας	Βοτανικός	ΙΓ136
"Οι Άγιοι και η Αγιότητα"	4 σελ., μηνιαίως	Προφήτη Δανιήλ	Βοτανικός	ΙΓ139
"Ενοριακή Μαρτυρία"	7 σελ., κάθε εξάμηνο	Αγίου Αιμιλιανού	Λόφος Σκουζέ	ΙΓ141

Επισήμανση :

Θα έχει ενδιαφέρον να μελετήσει κανείς όλα αυτά τα ενοριακά έντυπα, όπως για παράδειγμα μια ειδική επιτροπή της Διεύθυνσης Ποιμαντικού Έργου της ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών -καθώς στον Κανονισμό Λειτουργίας της αναφέρεται σε ύπαρξη τομέα Χριστιανικής Μαρτυρίας που επιλαμβάνεται και των εκδόσεων.

Ο στόχος θα ήταν να υπάρξουν βελτιώσεις και ωφέλιμες προσθήκες καθώς μπορεί κάποιος να εξετάσει το κατά πόσο επικοινωνιακά είναι, την αισθητική των εντύπων αυτών, τους λογότυπους και τις ονομασίες τους, όπως και το τι αυτές σημαίνουν και πολλά άλλα.

Πρόταση α' :

Τα Ενοριακά αυτά Δελτία, μπορούν να εξελιχθούν σε έναν τομέα προσέλκυσης ενοριτών και μάλιστα παιδιών και νέων, αν υπάρξει μια σωστή τακτική συνεργασία από την πλευρά των εφημερίων.

Πρόταση β' :

Ωφέλιμη θα ήταν η έκδοση ενός **Δελτίου Ποιμαντικού Έργου**.

Αυτό θα μπορούσε να ήταν Δελτίο Ενοριακού Ποιμαντικού Έργου αλλά και ένα τεύχος που θα παρουσίαζε συνολικά και χρηστικά στον κάθε χριστιανό, που ζει στα όρια της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, τις δραστηριότητες –ίσως ανά μήνα ή τρίμηνο, ίσως και ως ετήσια έκδοση στην αρχή του εκκλησιαστικού έτους– του συνόλου των 142 ενοριών.

Η κατάρτιση ενός τέτοιου καταλόγου, με πιθανές ονομασίες *Ποιμαντικό Φάσμα* ή *Ποιμαντικές Διαδρομές*, θα στόχευε ίσως όχι τόσο στην προβολή αλλά στην ενημέρωση με σκοπό τη συμμετοχή. Θα περιελάμβανε χρήσιμα στοιχεία ανά ενορία ή ανά δραστηριότητα σχετικά με ναούς που πανηγυρίζουν, με άλλες λατρευτικές ευκαιρίες (αγρυπνίες, προσκύνηση ι. λειψάνων κ.λπ.), με το ποια κατηχητικά λειτουργούν, που, πότε, από ποιον κ.ά...

5.11 Ενότητα Προσκυνηματικές εκδρομές.

Οι 99 ενορίες (70% στις 142) οργανώνουν τακτικά και συστηματικά προσκυνηματικές εκδρομές.

Βάσει υπολογισμών οι εκδρομές αυτές υπερβαίνουν συνολικά τις 500 κάθε έτος, στις 99 αυτές ενορίες.

Οι 111 ενορίες (78% στις 142) οργανώνουν εκδρομές ειδικά για τα παιδιά και τους νέους της ενορίας.

Κατά τη διάρκεια του εκκλησιαστικού έτους διοργανώνονται, συνήθως, μία έως πέντε εκδρομές.

Πρόταση

Οι προσκυνηματικές εκδρομές αναδεικνύονται ως ένας από τους περισσότερο πρόσφορους τομείς ποιμαντικής δράσης και αναδεικνύεται η ανάγκη μίας ιδιαίτερης επιμέλειας σ' αυτό το θέμα. Χρειάζεται μέσω της αξιοποίησης μιας «Πνευματικής Γεωγραφίας»³⁵ η προώθηση ενός Θεραπευτικού Τουρισμού³⁶.

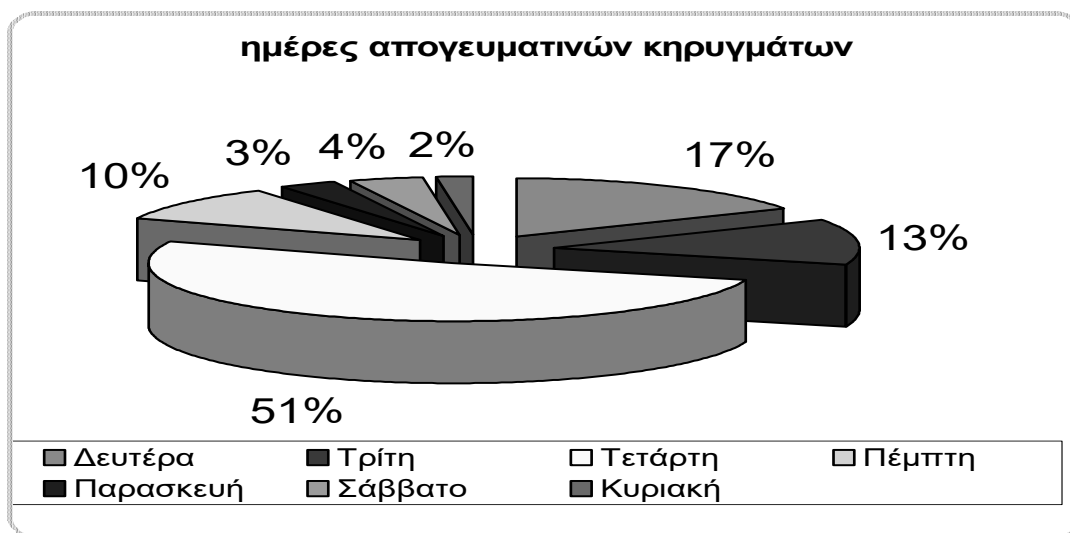
³⁵ Ως Πνευματική Γεωγραφία μπορούμε να ορίσουμε τη διαδικασία εκείνη που έχει ως στόχο την καταγραφή και τον ακριβή γεωγραφικό προσδιορισμό Προσώπων, Τοποθεσιών και Αντικειμένων -μέσα από τη διάσωση και διατήρηση της Πνευματικής-Εκκλησιαστικής Ιστορίας και των ιστορικών τεκμηρίων, που συνθέτουν- και τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα τη διαχρονική θεραπευτική, για το Χριστιανό, δράση (με την προβολή παραδειγμάτων-προτύπων, την επισήμανση ενεργειών και αρετών).

³⁶ Ποιόν μπορούμε να αποκαλέσουμε Θεραπευτικό Τουρισμό; Είναι τα μέρη εκείνα, τα οποία «επισκέπτονται χιλιάδες τουρίστες, έλληνες και ξένοι, και εκεί απολαμβάνουν την πνευματική τους θεραπεία, αναγεννώνται σωματικά και ψυχικά, αποκτώντας ψυχοσωματική ευεξία και δύναμη .... Είναι τα «σημεία» εκείνα που εντάσσονται σε μία πνευματική γεωγραφία, τα οποία όταν ενωθούν μεταξύ τους, χαρτογραφούν οδοιπορικά προσκυνηματικού τουρισμού, υποβάλλουν σχέδια για ευσεβείς αποδημίες και οδοιπορίες». Α.Μ.Σταυρόπουλου, *Σύγχρονοι Ποιμαντικοί Προβληματισμοί*, εκδ. Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1988, σελ.55 εξ.

5.12 Ενότητα Απογευματινά κηρύγματα.

Έχουν **110** ενορίες (κάποιες περισσότερες από μία ημέρες).

«Δημοφιλέστερη» ημέρα για τέτοιες συναντήσεις εμφανίζεται η Τετάρτη, και ακολουθούν η Δευτέρα, η Τρίτη και η Πέμπτη.

5.13 Ενότητα Κύκλοι μελέτης Αγίας Γραφής.

Λειτουργούν σε **65** ενορίες και πρόκειται να ξεκινήσουν άμεσα σε **5**.

Μέσα από την έρευνα διαπιστώθηκε και το εξής αξιοπρόσεκτο φαινόμενο* σε 6 ενορίες ονομάζονται ενοριακοί κύκλοι μελέτης Αγίας Γραφής ανάλογες δραστηριότητες, που λαμβάνουν χώρα σε σπίτια ενοριτών. Θα πρέπει, ίσως, να αναζητηθεί αν αυτοί οι κύκλοι γίνονται με την άδεια του Επισκόπου και υπό την εποπτεία του εφημερίου ή άλλου υπεύθυνου στελέχους.

5.14 Ενότητα Φιλόπτωχο Ταμείο.

Έδωσαν στοιχεία για λειτουργία Ενοριακού Φιλόπτωχο Ταμείου **119** ενορίες. Από αυτά τα στοιχεία φαίνεται ότι βοηθούνται τουλάχιστον **9.500** άνθρωποι σε διάφορα χρονικά διαστήματα.

5.15 Ενότητα Σπίτια Γαλήνης Χριστού.

Λειτουργούν σε **60** ενορίες και εξυπηρετούνται (κυρίως σιτιζόμενοι) **3.500** άνθρωποι.

5.16 Ενότητα **Ομάδες αιμοδοσίας.**

Λειτουργούν σε **48** ενορίες και είναι να ξεκινήσουν άμεσα σε **2**. Από τα στοιχεία που έδωσαν οι 44 ενορίες προκύπτουν **2190** μονάδες αίματος να έχουν διοχετευθεί σε τράπεζα αίματος.³⁷

5.17 Ενότητα **Ποιμαντικές δραστηριότητες.**

Πέρα από τις συνηθισμένες ποιμαντικές δραστηριότητες (επισκέψεις σε ασθενείς, φυλακισμένους, βοήθεια σε άπορους και περιθωριακούς, με τη μορφή χρημάτων, ρούχων ή τροφίμων κ.λπ.) υπάρχουν και κάποιες που γίνονται λόγω ιδιαιτεροτήτων της ενορίας (ενίσχυση αλλοδαπών) ή κάποιων δυνατοτήτων που κάνει χρήση η ενορία, όπως φροντιστηριακή διδασκαλία μαθητών, επιδότηση νοσηλείων ή δωρεάν ιατρική συνδρομή (καρδιολογική/οδοντιατρική).³⁸

---

³⁷ Σύμφωνα με δημοσίευμα της μηνιαίας εκκλησιαστικής εφημερίδας «Στύλος Ορθοδοξίας» (Φεβρουάριος 2001, σ. 11) κατά το έτος 2000 συγκεντρώθηκαν 4546 μονάδες αίματος, έναντι 1300 μονάδων που είχαν συγκεντρωθεί σε προηγούμενη οργανωμένη αιμοδοσία της Αρχιεπισκοπής το 1997.

³⁸ Αναγνωρίζοντας αυτές τις ειδικές ποιμαντικές ανάγκες η Ιερά Σύνοδος συνέστησε την *Ειδική Συνοδική Επιτροπή Ποιμαντικών Θεμάτων (AIDS, Ναρκωτικά κ.λπ.) και Καταστάσεων (Νοσηλευτήρια, Φυλακαί, Στρατός, Ναυτιλλόμενοι, πενθούντες κ.λπ.)* (Κανονισμός 136/1999).

5.18 Ενότητα **Ενοριακές Εκδηλώσεις**

Τις εκδηλώσεις, που λαμβάνουν χώρα στις ενορίες τις κατανέμουμε στις:

- A. **Εβδομαδιαίες** ⇒ Παρακλήσεις, Διαλέξεις (σχολή Γονέων), Συναντήσεις με πρωινό νέων γονέων κάθε Κυριακή μετά τη Θεία Λειτουργία.
- B. **Μηνιαίες** ⇒ Τελέσεις του ι. Ευχελαίου, Αγρουπνίες, Συνεστιάσεις με τσάι, Ομιλίες.
- Γ. **Ετήσιες** ⇒ Γιορτές Χριστουγέννων & Πάσχα, Θεατρικές παραστάσεις, Κληρικολαϊκές συνελεύσεις, Συναυλίες Βυζαντινής μουσικής, Ομιλίες γενικότερου ενδιαφέροντος, προβολές ταινιών & διαφανειών, γιορτές νεότητας.
- Δ. **Μη τακτικές** ⇒ Ενοριακές συγκεντρώσεις, Χοροεσπερίδες, Εκδηλώσεις για κοινωνικά θέματα, Ολονυχτίες, Έκθεση Εργόχειρων ενοριτών.

5.19 Ενότητα **Συνεργασία με διάφορους φορείς.**

Οι ενορίες της *Αρχιεπισκοπής* συνεργάζονται συνήθως με τους πιο κάτω φορείς: Τους κατά τόπους **Δήμους** (Αθηναίων, Δάφνης, Ζωγράφου, Αγίων Αναργύρων, Ηλιούπολης, Χαλανδρίου, Αμαρουσίου, Χολαργού, Ταύρου, Παπάγου) και τις **δημοτικές υπηρεσίες** (2ο, 5ο, 6ο & 7ο Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, ιατρεία Δήμων, ΚΑΠΗ, πνευματικά κέντρα, Φιλαρμονικές), με διάφορα **υπουργεία** (ΥΠΕΠΘ, Υπ. Πολιτισμού, ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπ. Δημ. Τάξης) και **δημόσιες υπηρεσίες** (Αστυνομία, Νοσοκομεία, Πανεπιστήμια), με **πολιτιστικούς συλλόγους** (Φιλοθέης, περιοχής Πατησίων, Καλλιθέας), **αθλητικούς συλλόγους** (Αρίωνα, Τριών Αστέρων, ΑΕΚ, Ολυμπιακού), διάφορους **συνδέσμους** (Σύνδεσμος Προστασίας Παιδιού, Ορθόδοξος Σύνδεσμος Επιστημόνων Γυναικών), **ενώσεις** (Ένωση προλήψεως εγκλήματος) και **συλλόγους** (Γονέων & Κηδεμόνων, Ποντίων, Κωνσταντινοπολιτών, Κέρκυρας, Παξών, Τρικάλων, Κοζάνης, Εμπορικούς Συλλόγους Μοναστηρακίου, Σύλλογο Προστασίας Περιβάλλοντος, Προσκόπων, Φίλων των αναπήρων, Περιηγητική Λέσχη).

5.20 Πίνακας Συγκεντρωτικών Αποτελεσμάτων

Αριθμός Ενοριών	142 ³⁹
Αριθμός Αρχιεπισκοπικών Περιφερειών	13
Αριθμός Ενοριτών	2.268.230
Εκκλησιαζόμενοι	93.600
Μαθητές Σχολείων	151.460
ΥΠΑΡΧΟΥΝ Κατηχητικά	122 ενορίες
Κατηχητικά ΟΛΕΣ ΟΙ ΤΑΞΕΙΣ	81 ενορίες
Κύκλοι μελέτης Αγίας Γραφής (ΛΙΩΤΙΚΟΙ)	64 ενορίες
Εποπτικά Μέσα	69 ενορίες
Κύκλοι συναντήσεως Φοιτητών	51 ενορίες, 1.250 φοιτητές
Νεανικά κέντρα	88 & 4 υπό κατασκευή
Τετρ.μέτρα Νεαν.Κέντρων	10.409,6 τ.μ.
Μέσα Ψυχαγωγίας	85 ενορίες
Νεανικές ενοριακές δραστηριότητες	50 χορωδίες Βυζαντινής Μουσικής, 23 με μαθήματα αγιογραφίας, 111 ενορίες διοργανώνουν εκδρομές ειδικά για τους νέους
2η Θεία Λειτουργία	15 ενορίες
Ενοριακά Δελτία	28 ενορίες
Απογευματινά Κηρύγματα	110 ενορίες
Κύκλοι μελέτης Αγίας Γραφής	65 ενορίες
Προσκνηματικές Εκδρομές	99 ενορίες
Βοηθούνται από το Φιλόπτωχο	9.500 άνθρωποι
Περιθάλπονται στο Σπίτι Γαλήνης	3.500 άνθρωποι
Εθελοντές Αιμοδότες	2.190 άνθρωποι

³⁹Από τα Δίπτυχα του έτους 2000 συμπεραίνει κανείς ότι συστάθηκαν δύο νέες ενορίες στην Ι. Αρχιεπισκοπή Αθηνών: α. Εισοδίων της Θεοτόκου, οδ. Γεωργίου Παπανδρέου 95 – Γ΄ Αρχιεπισκοπικής Περιφέρειας, και β. Αγίων Ακινδύνων, οδ. Ν. Πλαστήρα και Αγίων Ακινδύνων 2, του Δήμου Αγίων Αναργύρων – ΣΤ΄ Αρχιεπισκοπικής Περιφέρειας, και προστέθηκαν στις ήδη υπάρχουσες, με συνέπεια να υφίστανται πλέον 144 Ενορίες να συναντήσουν και να αντιμετωπίσουν τον 21ο αιώνα.

Δεν προχωρήσαμε στη διερεύνηση των δεδομένων αυτών όχι μόνο γιατί ήταν έξω από το βασικό χρονικό πλαίσιο της έρευνάς μας και ότι ως καινούργιες θα στερούνταν κάποιων ιδιαίτερων δικών τους στοιχείων αλλά κυρίως γιατί τα στοιχεία τους έχουν ήδη συμπεριληφθεί στα δεδομένα των Ενοριών από τις οποίες αποσπάσθηκαν.

Μέρος ΙΙ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

6. Γενικές παρατηρήσεις πάνω στα αποτελέσματα

🔍 Προβλήματα που φανερώνονται από τη επεξεργασία των ερωτηματολογίων

Οι ενορίες δεν έχουν ακριβή και πολλές φορές σαφή εικόνα του αριθμού :

- των ενοριτών και
- των κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών τους
- των νέων της ενορίας τους
- του αριθμού των εκκλησιαζόμενων σε σχέση με το γενικό ποσοστό του πληθυσμού.

🔍 Θετικά σημεία

- Το καλό επίπεδο μόρφωσης των ιερέων και κατηχητών.
- Η ύπαρξη, πολύ συχνά, νεανικών κέντρων – εποπτικών και ψυχαγωγικών μέσων – σπιτιών γαλήνης – και κύκλων μελέτης Αγίας Γραφής.
- Οι προσκυνηματικές εκδρομές.
- Η αγαστή συνεργασία με τα σχολεία.

🔍 Διαπιστώσεις

- ◆ Η μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στις λατρευτικές και ποιμαντικές δραστηριότητες.
- ◆ Μικρός αριθμός ενοριακών δελτίων, εντύπων.

7. Αξιολόγηση των δεδομένων

Μετά από τη συνολική επεξεργασία των ερωτηματολογίων τα δεδομένα που προκύπτουν μπορούν να κατανεμηθούν σε τρεις κατηγορίες :

1. Σ' εκείνα που έχουν μικρό περιθώριο λάθους και είναι αντικειμενικώς έγκυρα. Αυτά είναι σε όσα στοιχεία ο ιερέας αποτελεί τη βασική πηγή πληροφόρησης.

Είναι αυτά, δηλαδή, που αναφέρονται στον αριθμό των μυστηρίων, το πόσα κατηχητικά λειτουργούν και τα όμοια.

2. Σ' εκείνα τα δεδομένα που παρά την πιθανότητα ή εμφανή ανακρίβειά τους μπορούν να συνδράμουν στην έρευνα των ενοριών.

Είναι στοιχεία που αν και υπάρχουν μέσα στη ζωή της ενορίας δεν καταγράφονται είτε γιατί θεωρείται άσκοπη η καταγραφή τους είτε γιατί η καταγραφή παρουσιάζει δυσκολίες λόγω της μεγάλης μεταβλητότητας. Τέτοια δεδομένα είναι σχετικά με τις ηλικίες των εκκλησιαζομένων, το μορφωτικό επίπεδο των εκκλησιαζομένων ή τα επαγγέλματα των ενοριτών. Και,

3. Σ' εκείνα που η πληροφόρηση είναι τις περισσότερες φορές ολοσχερώς υποθετική και κατά πολύ λανθασμένη. Κάτι τέτοιο δεν οφείλεται σε εσκεμμένη υπαιτιότητα των εφημερίων αλλά έχει βάση την έλλειψη πληροφόρησης για ένα υλικό που οι πηγές πληροφόρησης βρίσκονται έξω από το πεδίο άμεσης αντίληψης του εφημερίου, π.χ. σε Υπηρεσίες της Πολιτείας (σχολεία, νοσοκομεία ...).

8. Προτάσεις για την ακριβέστερη αποτύπωση του αριθμού, του χαρακτήρα και των ιδιαιτεροτήτων του ποιμνίου.

1. Η τακτική συνεργασία με την Πολιτεία και τις αρμόδιες υπηρεσίες της.

➔ Για τον αριθμό των πολιτών από τα δημορχιακά ή κοινοτικά καταστήματα.

➔ Για τον αριθμό των μαθητών από τα κατά τόπους γραφεία Α'βάθμιας και Β'βάθμιας Εκπαίδευσης ή τα σχολεία.

2. Συγκέντρωση και αξιολόγηση των ερευνών που γίνονται από κάθε φορέα (Πανεπιστήμιο κ.λπ.) για την περιοχή και δημοσιεύονται σε κάθε έντυπο ή ηλεκτρονικό μέσο.

3. Συναντήσεις και συνεργασίες με κρατικούς ή μη φορείς που δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο της ενορίας, της περιφέρειας γενικότερα. (πχ. Επικοινωνία με Κέντρα υγείας για προβλήματα του πληθυσμού/ Συνεργασία με σχολεία για προβλήματα μαθητών και των οικογενειών τους / Συνεργασία με Δήμους για ιδιαιτερότητες και προβλήματα κατοίκων. / Σύναψη συνεργασιών και ενημέρωσης από κάθε Ίδρυμα, φορέα, υπηρεσία που λειτουργεί για τους ενορίτες ως απάντηση σε συγκεκριμένα προβλήματά τους)

± ⊃ ≠

9. Παρατήρηση προερχόμενη από τη διερευνητική μέθοδο εξακριβωσης-διασταύρωσης στοιχείων.

Ήρθαμε αντιμέτωποι με το φαινόμενο σε κάποιες ενορίες που υπηρετούσαν περισσότεροι από ένας ιερέας ότι κάποιοι από αυτούς δεν γνώριζαν πρόσωπα, πράγματα, αριθμούς σχετικά με την ενορία τους, όσο τα γνώριζε τουλάχιστον ο «προϊστάμενος». Το φαινόμενο, που αν -κατά τη γνώμη μας- δεν θίγει αυτή καθ'αυτή την αξιοπιστία των ιερέων αυτών, αναδεικνύει μία μάλλον σοβαρή προβληματική.

Πολλοί ιερείς δεν συνεργάζονται μεταξύ τους ή δεν ενημερώνουν τους άλλους για τα αποτελέσματα του διακονήματός τους, του τομέα ευθύνης τους στην ενορία. Αυτό οφείλεται ίσως στον καταλυτικό ρόλο που έχει ο προϊστάμενος ενός ναού ή ίσως στο ότι δεν έχουν προβλεφθεί οι μηχανισμοί «ενδοεπικοινωνίας» και συνεργασίας των συνεφημερίων.

10. Αξιοποίηση και πρακτική χρησιμότητα της έρευνας

α) Ήδη ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ λαμβάνοντας γνώση ενός μέρους της εργασίας αυτής επιβεβαίωσε την αναγκαιότητα ύπαρξης τέτοιων στοιχείων και τη σπουδαιότητα της αξιοποίησης των δεδομένων και των συμπερασμάτων της⁴⁰.

β) Η Κεντρική Διεύθυνση Ποιμαντικού Έργου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών αξιοποίησε κάποια από τα στοιχεία που εμπεριέχονται στην έρευνα.

Τέτοια στοιχεία υπήρξαν τα πιο κάτω αναφερόμενα:

1. Τα *έντυπα* που κυκλοφορούν και εκδίδονται από τις ενορίες με την ερώτηση στο Συμβούλιο Ποιμαντικού Έργου για το πώς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και τι θα ήταν δυνατό να περιέχει, σε τελική ανάλυση, ένα δελτίο Ποιμαντικού Έργου (αποσπάσματα από αυτά τα έντυπα, σχόλια ...).

2. Ενόψει των αυξημένων αναγκών της Αρχιεπισκοπής Αθηνών λόγω του *πληθυσμού* και με βάση τις αρχές εφαρμογής μιας Αστικής Ποιμαντικής, χρειάστηκαν τα πληθυσμιακά δεδομένα των ενοριών. Καταρτίστηκε, έτσι, κατάλογος των δύο μεγαλύτερων πληθυσμιακά ενοριών κάθε αρχιεπισκοπικής περιφέρειας και συνεπώς η συζήτηση δεν βασίστηκε σε απλές εντυπώσεις και πρόχειρες εκτιμήσεις. Ο στόχος της διαδικασίας αυτής ήταν η πιλοτική αρχικά και στη συνέχεια ευρύτερη διάρθρωση και κατανομή των μεγάλων ενοριών με μικρότερα ενοριακά κέντρα, ενοριακούς τομείς και «οάσεις προσευχής»⁴¹.

⁴⁰ Βλέπε Παράρτημα Β2.

⁴¹ Πρβλ. ΑΧΕΛΩΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ, *ΑΣΤΙΚΗ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ* καθώς και στην Εισήγηση του ίδιου, το 1998, στον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών, με τίτλο «*Οργάνωση και άσκηση Αστικής Ποιμαντικής στην αστικοποιημένη περιοχή της Αρχιεπισκοπής Αθηνών*». Σχετικά και Μεταλληνού Γεώργιου (πρωτοπρεσβ.), στο «*ΕΝΟΡΙΑ*» (συλλογ. έργο) εκδ. ΑΚΡΙΤΑ, σ.119 όπου αναφέρει: «Το μικρό και ευκίνητο οργανωτικό ενοριακό σχήμα είναι πρότυπη ανάγκη στην εποχή μας, για την δυνατότητα ισχυροτέρας ενότητας των μελών της...».

Μέσα απ' αυτήν την έρευνα γίνεται περισσότερο αισθητή η σπουδαιότητα μιας ποιμαντικής των προσκυνητών. Ο αυξημένος αριθμός *προσκυνηματικών εκδρομών* που διοργανώνονται από τις ενορίες επιζητά και αυξημένη ποιμαντική μέριμνα, μέρος της οποίας αποτελεί και η εγκύκλιος, που γράφτηκε με εντολή του Αρχιεπισκόπου Αθηνών, από τον Πρωτοσύγκελλο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και που έδινε κάποιες οδηγίες ως προς την διοργάνωση αυτών των εκδρομών.

Δεν είναι φυσικά μικρή και η ωφέλεια που προέρχεται από την καλύτερη ενημέρωση και την σύγκριση και γνώση των αριθμών των *κατηχητικών σχολείων*, των όσων διδάσκουν και συμμετέχουν σ' αυτά - αριθμός μικρότερος κατά πολύ απ' αυτόν που αναφέρονται στα Δίπτυχα-, των συνάξεων μελέτης της Αγίας Γραφής.

Τέλος, ορισμένα από τα δεδομένα που προέκυψαν από την έρευνά μας παρουσιάστηκαν στο *Α' Ιερατικό Συνέδριο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών*, με θέμα « *Η Ενορία στον 21ο αιώνα*», 15-16 Μαΐου 2001, στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. Η παρουσίαση με τίτλο «*Συμμετοχή από τη μη συνειδητή στάση στην ενσυνείδητη δραστηριοποίηση*», έγινε στο πλαίσιο της εισήγησης του καθηγητή Α. Μ. Σταυρόπουλου, η οποία είχε τίτλο «*Η Ενσυνείδητη Συμμετοχή των Ενοριτών στο Ενοριακό Ποιμαντικό Έργο*».

11. Τα ιδιαίτερα και πρωτότυπα σημεία της έρευνας

1. Η έρευνά μας περιέχει ως επί το πλείστον στοιχεία τα οποία προέρχονται από την «πρωτογενή», θα μπορούσαμε να πούμε, πηγή. Είναι, λοιπόν, οι ίδιοι οι Εφημέριοι των Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Και το γεγονός αυτό δίνει την δυνατότητα, πέρα από την επεξεργασία των δεδομένων, να παρατηρήσουμε κάποια επιπλέον φαινόμενα, να καταγράψουμε κάποια ιδιαίτερα συμπεράσματα.

2. Η έρευνα έλαβε χώρα σε μία καμπή για την Αρχιεπισκοπή Αθηνών. Η ανάληψη των Αρχιερατικών καθηκόντων στην Αθήνα από τον νέο Αρχιεπίσκοπο (1998) συμπίπτει με τις αρχές της έρευνάς μας.

3. Για την καταγραφή των δεδομένων και ακολούθως για την επεξεργασία τους, χρειάστηκε να δημιουργήσουμε μία φόρμα αποτύπωσης στο πρόγραμμα Access. Αποτελούταν από μία καρτέλα που περιείχε τα δεδομένα που επιθυμούσαμε να καταγράψουμε. Δίνει τη δυνατότητα να έχει η κάθε ενορία τη δική της καρτέλα με τα δικά της στοιχεία. Δημιουργήσαμε έτσι ένα συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο σε ηλεκτρονική μορφή με πάμπολλες δυνατότητες επεξεργασίας. Στη συνέχεια τα στοιχεία αποτυπώθηκαν στο πρόγραμμα Excel, όπου τοποθετήθηκαν σε στήλες και με αυτή τους τη μορφή ομαδοποιήθηκαν ώστε να γίνει η επεξεργασία και η σύγκρισή τους.

4. Η ηλεκτρονική βάση δεδομένων που έχει δημιουργηθεί μπορεί να τύχει περαιτέρω επεξεργασίας ανάλογα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων. Η βάση μπορεί να ανανεωθεί, συμπληρώνοντας εξ ολοκλήρου ή εν μέρει –διατηρώντας, για παράδειγμα, τις ονομασίες των Ενοριών και τις περιοχές τους– τα νέα δεδομένα στη φόρμα που έχουμε φτιάξει. Με τον τρόπο αυτό μπορούν ανά έτος, ή και ανά τακτά διαστήματα, να συγκεντρώνονται αριθμοί και στοιχεία, ώστε να παρέχεται έτσι και η δυνατότητα του πολύ σημαντικού έργου της σύγκρισης και της παρακολούθησης των αλλαγών που λαμβάνουν χώρα.

5. Η όλη προσπάθεια μπορεί εύκολα να αποτελέσει προεργασία και δείγμα (φόρμουλα) εργασίας παρόμοιας καταγραφής κάθε ενορίας σε καθεμία από τις Ιερές Μητροπόλεις.

γ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κλείνοντας σε αυτό το σημείο τη δική μας προσέγγιση στους αριθμούς και τα δεδομένα που μας παρείχε η έρευνα, μπορούμε να πούμε πως μας έδωσε την δυνατότητα να αναδείξουμε και να τεκμηριώσουμε ορισμένα από τα φαινόμενα που είναι πιθανό να συντελούν στη δυσλειτουργία κάποιων εκφάνσεων του ποιμαντικού έργου των ενοριών ή της Μητροπόλεώς τους, γενικότερα, στην περίπτωση μας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Ακόμα και η ανακρίβεια, το αυθαίρετο και το αναπάντητο σε κάποιες ερωτήσεις, είχε τη δική του αξία: φανέρωσε το κενό που υπάρχει στον τομέα αυτό της Εκκλησιαστικής Διοίκησης.

Η Αστική Ποιμαντική, τμήμα της οποίας αποτελούν και οι έρευνες που αφορούν στις ενορίες, μπορεί να έχει έμπρακτη εφαρμογή και στο συμβουλευτικό χαρακτήρα της Εκκλησίας προς το ποίμνιό Της [Συμβουλευτική Ποιμαντική, Ποιμαντική της καθημερινής ζωής/των ασθενών/του γάμου (πριν και μετά τη σύναψή του)].

Η έρευνα, που μόλις ολοκληρώσαμε, είχε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός της, την Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών. Όμως πέρα από το γεγονός ότι αποτελεί καταγραφή ορισμένων τομέων ποιμαντικού ενδιαφέροντος των 142 ενοριών της Αρχιεπισκοπικής περιφέρειας, μπορεί να λειτουργήσει παράλληλα να λειτουργήσει κι ως πιλότος για τη συστηματική διερεύνηση και των υπολοίπων Ιερών Μητροπόλεων.

δ. Συνοδευτικό υλικό

Σημείωση

Έχει επιτευχθεί η δυνατότητα παρουσίασης των δεδομένων της έρευνας με τη βοήθεια του προγράμματος Microsoft Access 97 καθώς και η δημιουργία ενός ακόμα αρχείου με περασμένα τα στοιχεία των 142 ενοριών (όνομα, κωδικός) και με κενές τις θέσεις των υπόλοιπων στοιχείων, ώστε να είναι εύκολη η ενημέρωσή τους στο μέλλον.

Όλα τα αρχεία που σχετίζονται με την έρευνα αυτή συμπεριλαμβάνονται σε CD-Rom (το κείμενο της έρευνας (*Microsoft Word*), τα δεδομένα (*Microsoft Excel & Access*), καθώς και μία ενδεικτική-πilotική παρουσίαση των αποτελεσμάτων (*Microsoft PowerPoint*).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Βιβλιογραφία σχετική με την Ενορία

ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ Αντωνίου Γ. (πρωτοπρ.), *Σκέψεις περί της αναδιοργανώσεως της ενοριακής διακονίας*, Αθήναι, τεύχη Α' - Γ' (1970-1973), ΙΑ' (1975), ΙΒ'(1983). Βλ. και σειρά άρθρων του με τίτλο: *Η Εκκλησία δρα μέσω των μελών της*, στο περ. «Εφημέριος» του έτους 1986, σ. 21-22, 43, 60, 71.

ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ Ιωάννου Αθ. (πρωτοπρ.), *Για μια καλά οργανωμένη ενοριακή εργασία. Σκέψεις – Απόψεις – Εφαρμογές*, Αθήνα 1999.

ΒΑΚΑΡΟΥ Δημητρίου (πρωτοπρ.), *Η ενορία*, ανάπτυπο από το περ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, τεύχ. 726, Θεσσαλονίκη 1989.

ΒΑΝΤΣΟΥ Χρήστου, *Ενορία και Νέοι*, στο περ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, 1985, σσ. 68-81.

ΓΙΑΝΝΑΡΑ Χρήστου, *Το μόνο πρόγραμμα: επανασυγκρότηση ενορίας*, στο βιβλίο του «*Η ελευθερία του ήθους*», Αθήνα 1979, σ.291-299.

ΓΟΥΣΙΔΗ Αλεξάνδρου, *Εκκλησία και Κοινωνία. Εμπειρική Κοινωνιολογική Έρευνα σε δύο Κοινότητες*, Θεσσαλονίκη 1982.

ΓΟΥΣΙΔΗ Αλεξάνδρου, *Ποιμαντική στη σύγχρονη κοινωνία. Εγχειρίδιο Ποιμαντικής Κοινωνιολογίας*, εκδ. Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1984.

Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1998, 1999, 2000, 2001 (Κανονάριον – επετηρίς), Αθήναι, Εκδ. Αποστολικής Διακονίας.

Ενορία. Προς μία νέα ανακάλυψή της (Συλλογικός Τόμος), εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1993², 201 σ..

ΕΥΘΥΜΙΟΥ (Στύλιου Κ.), Επισκόπου (νυν μητροπολίτου) Αχελώου, *Το σύγχρονον αστικόν περιβάλλον ως ποιμαντικόν πρόβλημα, Μελέτη «Ποιμαντικής Κοινωνιολογίας»* (δ.δ.), Αθήναι 1980.

ΖΗΣΙΟΥΛΑ Ιωάννου (μητροπ. Περγάμου), *Η ενότης της Εκκλησίας εν τη Θεία Ευχαριστία και τω Επισκόπω κατά τους τρεις πρώτους αιώνας*, Αθήναι 1965.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ευαγγέλου, *Συνεργασία Κληρικών και Λαϊκών εν τη ενοριακή ζωή*, στο περ. ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ, 1968, σ. 609 εξ..

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ VPRC, *Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα. Έρευνες – δημοσκοπήσεις 1999-2000*, εκδ. Νέα Σύννορα-Α.Α. Λιβάνη, 1999.

ΚΑΛΛΙΓΕΡΗΣ Αντώνιος (πρωτοπρεσβ.), *Δίκτυα συνεργασίας στη νέα κοινωνική πραγματικότητα: Μία πρόταση οικοδόμησης των ενοριών του 21ου αιώνα*, στο περ. ΣΥΝΑΞΗ, τεύχ.75, σσ.36-49.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ «Περί Οργανώσεως του Ποιμαντικού Έργου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών», περ. ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Ιούλιος 1999, τεύχ. 7, σσ.443-447.

ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ Παύλου Α., *Η Κοινωνική Κατάσταση του κλήρου της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων*, ανάτυπο από την «Ηπειρωτική Εστία», Ιωάννινα 1975.

ΜΑΥΡΟΜΑΤΗ Γεωργίου Β., *Η Ενορία*, εκδ. ΤΕΡΤΙΟΣ, Κατερίνη 1998².

ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ Γεωργίου Δ., (πρωτοπρ.), *Ορθοδοξία και Κοινωνία*, εκδ. Δήμου Ζωγράφου, Αθήνα 1998.

ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ Γεωργίου Δ. (πρωτοπρ.), *Ενορία: Ο Χριστός εν τω μέσω ημών*, εκδ. Αποστολικής Διακονίας.

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Αθανασίου Ν., *Πείραμα και Πειρασμός Ελευθερίας. Ενοριακή Ζωή και Έφηβοι*, ανάτυπο από το περιοδικό «ΚΟΙΝΩΝΙΑ», έτος ΛΗ΄/ 1995, τεύχος 2, σσ. 132-136, Αθήνα 1995.

ΡΟΥΣΣΑ Δ. Ανθίμου (νυν Μητροπολίτου Αλεξανδρουπόλεως), *Ο Άγιος Βασίλειος (της οδού Μετσόβου Αθηνών). Ιστορία και Τέχνη*, Αθήναι 1973.

ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Πέτρος Α., *Κοινοτική Εργασία. Διαδικασία, μέθοδοι και τεχνικές παρέμβασης*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2000 (παράρτημα Γ΄: Σχέδιο Μελέτης Κοινότητας, σσ. 299-302).

ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Πέτρος Α., *Κοινωνική Πρόνοια. Μια γενική θεώρηση*, εκδ. ΕΛΛΗΝ, Αθήνα, σσ. 258-260.

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Α.Μ., *Επιστήμη και Τέχνη της Ποιμαντικής*, εκδ. ΑΡΜΟΣ, Αθήνα 1997, 162 σ..

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Α.Μ., *Οι Ενορίες και η Ιστορία τους*, στο βιβλίο «Ποιμαντική Πολλαπλών Διαδρομών», εκδ. Αποστολική Διακονία, Αθήνα 1995, σσ. 67-72.

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Α.Μ., *Σύναξη αγάπης και Βιβλιογραφικός Οδηγός*, στο βιβλίο «*Μορφές Ποιμαντικής Διακονίας*», Αθήνα 1986, σσ.37-39 & 31-36, αντίστοιχα.

ΣΥΝΟΔΙΚΗ Επιτροπή Θείας Λατρείας και Ποιμαντικού Έργου, *Αναζωογόνηση και δραστηριοποίηση της Ενορίας. Τρόποι και Μέθοδοι (Εισήγηση προς την Ι. Σύνοδο)*, στο περ. Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ, 1/15 Απριλίου 1987, τεύχ. 6, σσ. 105-107.

ΧΡΙΣΤΟΥΔΟΥΛΟΥ, Αρχιεπισκόπου Αθηνών, Εγκύκλιος αρ.1, με αριθ. πρωτ. 1043/20.5.1998 (*κατευθυντήριες γραμμές προς αρτιότερη άσκηση ιερατικών καθηκόντων εφημερίων Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών*).

ΧΡΙΣΤΟΥΔΟΥΛΟΥ, Αρχιεπισκόπου Αθηνών, Εγκύκλιο σημείωμα, με αριθ. πρωτ. 2624/3.11.1999 (*περί γραφείου ενοριακής Αιμοδοσίας*), συντάξας, με εντολή του Αρχιεπισκόπου, ο Πρωτοσύγκελλος π. Θωμάς Συνοδινός.

ΧΡΙΣΤΟΥΔΟΥΛΟΥ, Αρχιεπισκόπου Αθηνών, Εγκύκλιο σημείωμα αρ.20 με αριθ. πρωτ. 1354/30.5.2000 (*περί παιδευτικής αξίας προσκυνηματικών εκδρομών*), συντάξας, με εντολή του Αρχιεπισκόπου, ο Πρωτοσύγκελλος π. Θωμάς Συνοδινός.

Θα μπορούσε να δημιουργηθεί και μία επιμέρους ξεχωριστή βιβλιογραφία για θέματα και αντικείμενα που συνδέονται με την Ενορία και τα διάφορα διακονήματα που πηγάζουν από αυτήν, όπως:

ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ Ιωάννου Αθ. (πρωτοπρεσβ.), *Το εγκόλπιον του Νεωκόρου*, εκδ. Αποστολική Διακονία, Αθήνα, 1997, 45 σ..

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ (Μητροπολίτου Πειραιώς), *Ο Ιερέας και η πνευματική του ζωή*, έκδ. περιοδικού Εκκλησία, Αθήνα, 1987.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗ Χριστοδούλου (νυν Αρχιεπισκόπου Αθηνών), *Εγχειρίδιον Ιεροψάλτου. Βασικά του ιεροψάλτου υποχρεώσεις ως συμβολή εις την λειτουργική αναγέννηση*, εκδ. Αποστολική Διακονία, Αθήνα, 1996², 64 σ..

Έπονται κάποια γαλλόφωνα σχετικά με την προβληματική και τη συζήτηση γύρω από το μέλλον της ενορίας, φαινόμενο που δείχνει να απασχολεί και τις άλλες Εκκλησίες και Ομολογίες, όπως φαίνεται από διάφορα ξενόγλωσσα βιβλία, τα οποία είχαμε την ευκαιρία να τα δούμε μέσα από μεταπτυχιακή εργασία της συναδέλφου μας δ. Φωτεινής Ψάλλα.

CHEVALIER André, *La Paroisse Post-Moderne (faire Eglise aujourd'hui l'exemple du Quebec)*, editions Paulines et Mediaspaul.

NADEAU Jean-Guy et Marc PELCHAT, *Dieu en Ville (Evangile et Eglises dans l'espace urbain)*, editions Novalis, 1998.

ROUTHIER Gilles, *La Paroisse en Eclat*, editions Novalis, Faculte de Theologie Universite Laval.

Βιβλιογραφία σχετική με την διεξαγωγή και αποτύπωση έρευνας:

COHEN Louis & Lawrence MANION, *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, μτφρ. Χρυσ. Μητσοπούλου & Μάνια Φιλοπούλου, εκδ. METAIX-MIO, Αθήνα 2000.

DUVERGER Maurice, *Μέθοδοι Κοινωνικών Επιστημών*, μτφρ. Νίκου Παπαδήμα, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1990.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ Ιωάννη, *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*, Αθήνα 1985.

ΠΕΡΣΕΛΗ Εμμανουήλ, *Σχολική Θρησκευτική Αγωγή. Μελετήματα*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1998, 158 σελ. (κεφ. Γ' και Δ').

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

Μία Πιλοτική Αποτύπωση ⁴²**Θ΄ Αρχιεπισκοπική Περιφέρεια**

Στην προσπάθειά μας να δείξουμε με ποιον τρόπο θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα στοιχεία της έρευνάς μας καθώς και κάποια άλλα που σχετίζονται με την ενοριακή οργάνωση και ζωή δημιουργήσαμε ορισμένους πίνακες οι οποίοι μπορούν να γίνουν αντικείμενο μελέτης από κάθε εφημέριο, αρχιερατικό επίτροπο και Επίσκοπο.

Οι πίνακες αυτοί, λόγω της εποπτικότητας που προσφέρουν και της συγκεντρωτικότητας που παρουσιάζουν, μπορούν να προσφέρουν πληροφορίες που θα συμβάλλουν στην λειτουργικότητα των ενοριών και την αντιμετώπιση ζητημάτων ποιμαντικής οργάνωσης των αρχιερατικών περιφερειών.

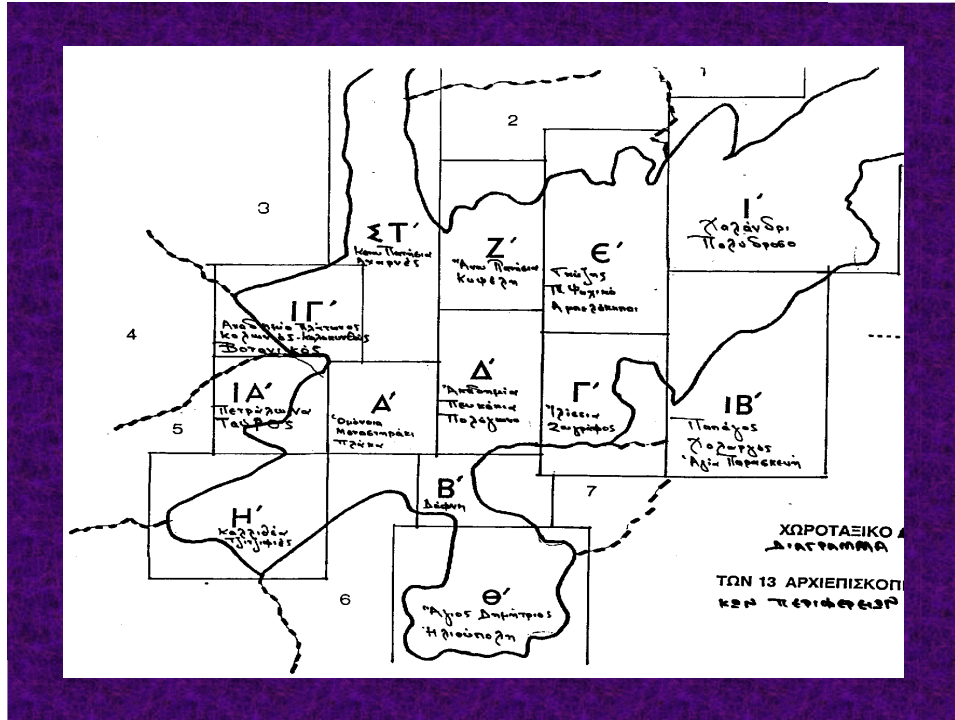
Στην παρούσα εργασία ασχολούμενοι πιλοτικά και δειγματοληπτικά προς αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερα με την Θ΄ Αρχιεπισκοπική Περιφέρεια (Ηλιούπολη – Άγιος Δημήτριος) δημιουργήσαμε κάποιες καρτέλες και κάποιους πίνακες

1. Νομός Αττικής (σκιαγραφημένη η Ι.Αρχιεπισκοπή Αθηνών).
- 2.Οι 13 Αρχιεπισκοπικές περιφέρειες.
3. Οι όμορες περιφέρειες με την Θ΄ Αρχιεπισκοπική περιφέρεια.
4. Η Θ΄ Αρχιεπισκοπική Περιφέρεια.
5. Αριθμητικά δεδομένα για Θ΄ Περιφέρεια σε σχέση με το σύνολο της Αρχιεπισκοπής.
6. Σχετικό Διάγραμμα.
7. Αριθμητικά δεδομένα για τα δύο τμήματα της Θ΄ Περιφέρειας σε σχέση με το σύνολο της Αρχιεπισκοπής.
8. Σχετικό Διάγραμμα.

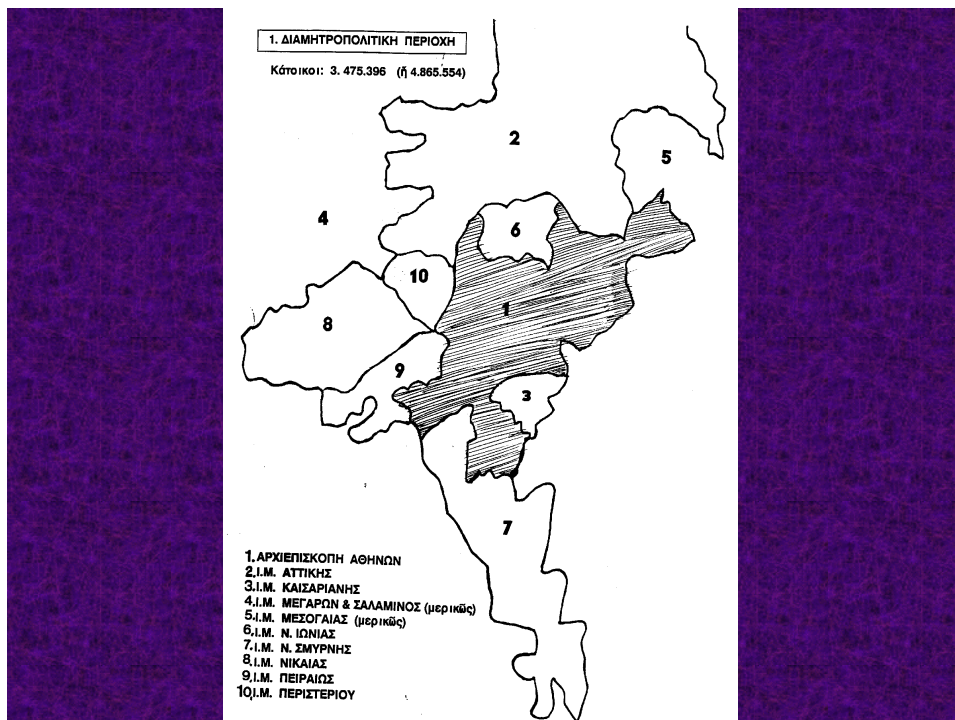
---

⁴² Περιέχεται σε πλήρη μορφή στο συνοδευτικό ηλεκτρονικό υλικό, στο πρόγραμμα PowerPoint με τίτλο «*Πνευματική Ανθρωπογεωγραφία*».

-1-

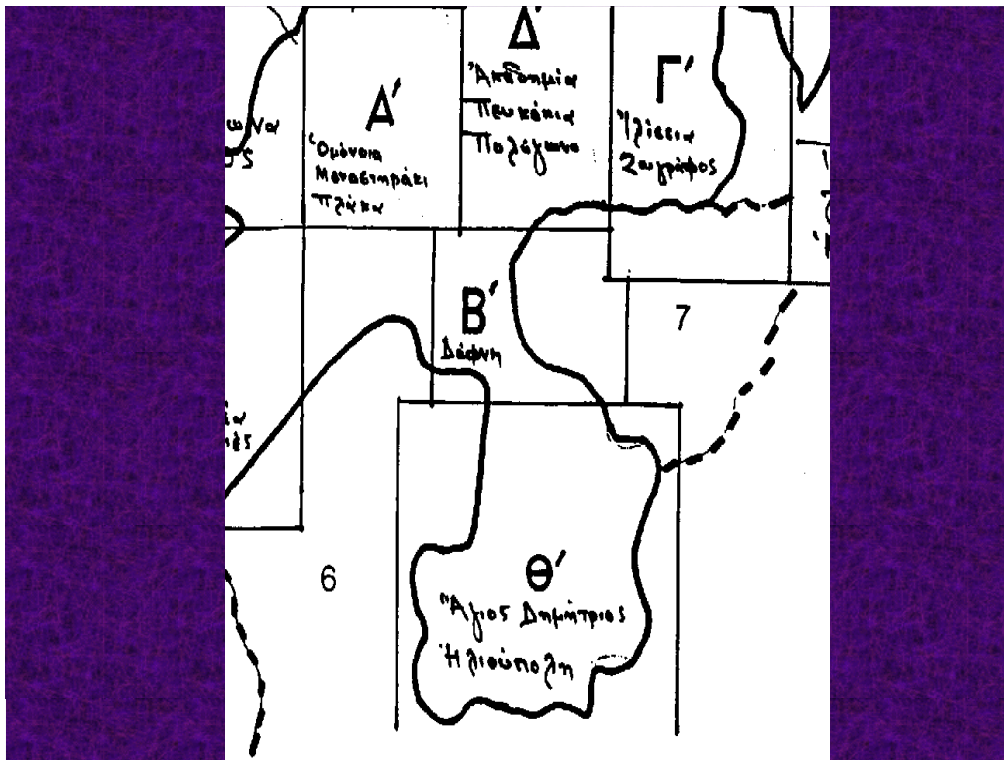

-2-

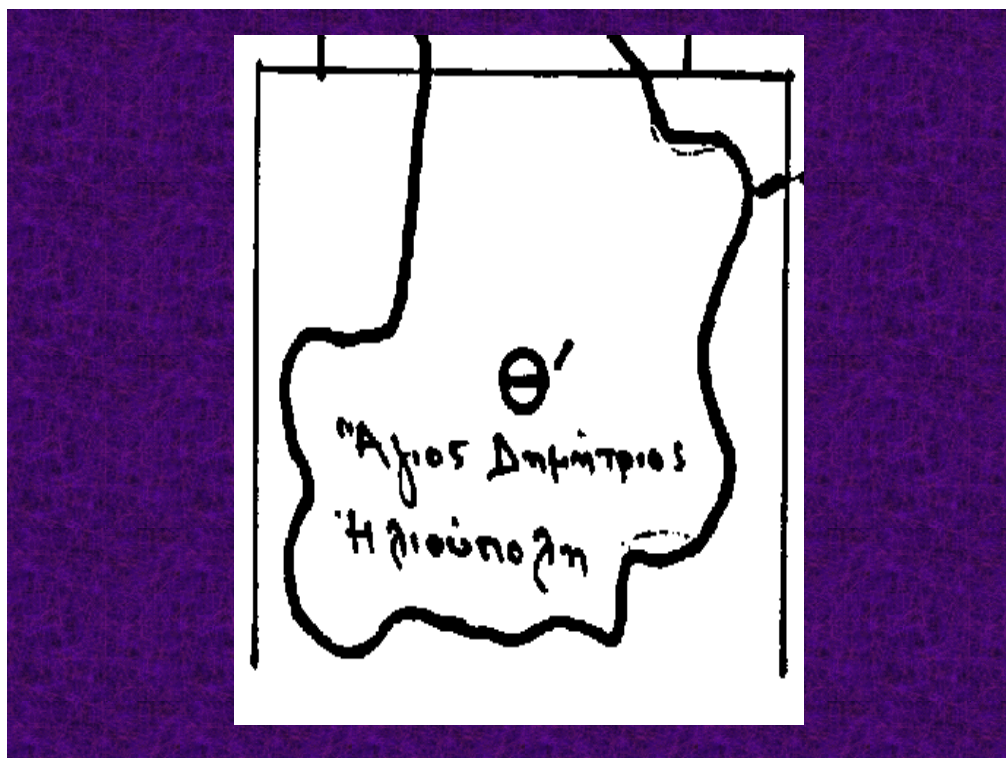

-3-

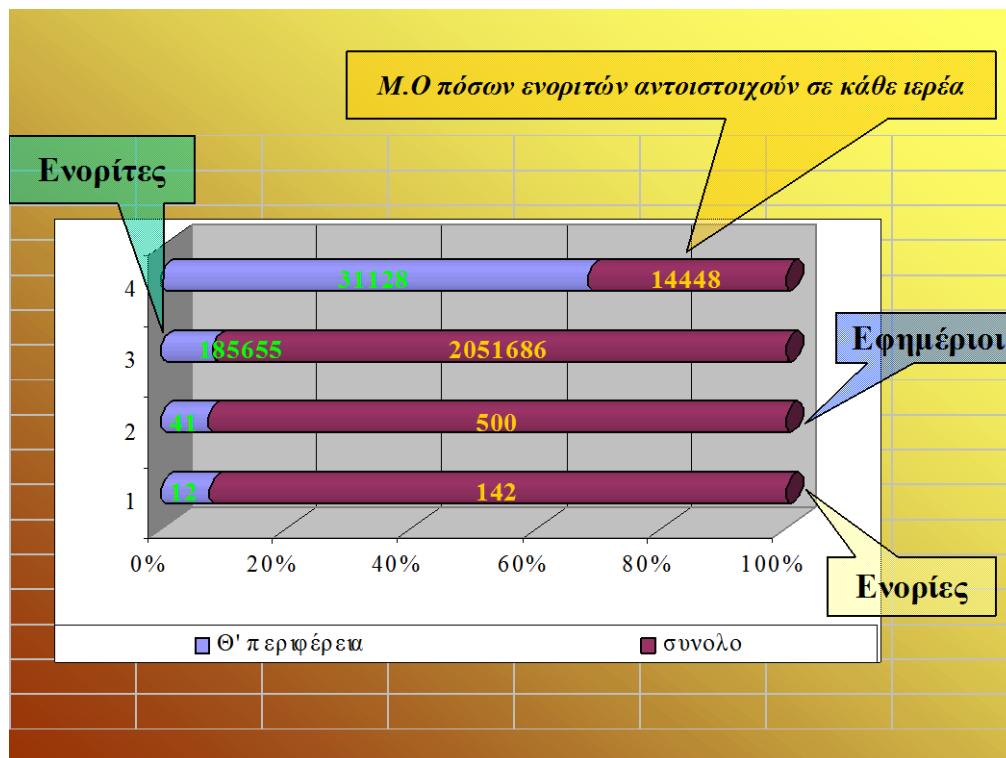
-4-

-5-

-6-

-7-

Αριθμητικά δεδομένα για τα δύο τμήματα της Θ' Περιφέρειας vs σύνολο Αρχιεπισκοπής

Πληθυσμός σύμφωνα με απογραφή του 1991

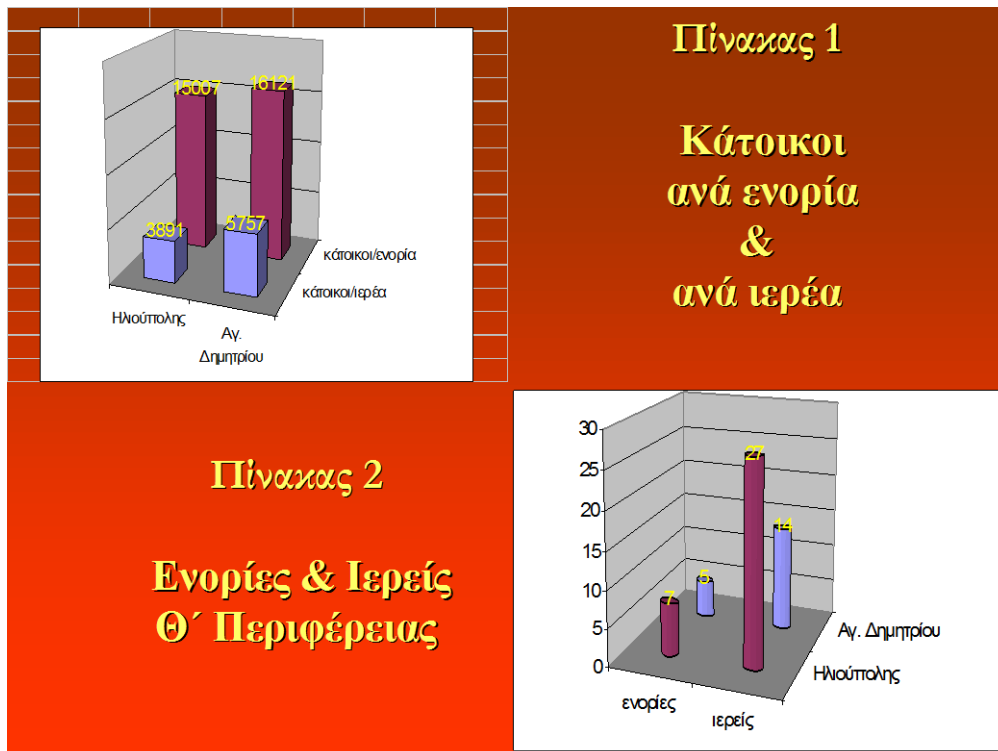
Δήμος	ενορίες	ιερείς	πληθυσμός	κάτοικοι/ενορία	κάτοικοι/ιερέα
Αγ. Δημητρίου	5	14	57574	11515	4112
Ηλιούπολης	7	27	75037	10720	2779
Θ' περιφέρεια	12	41	132611	22235	6891
σύνολο	142	500	1465548	10321	2931

Πληθυσμός σύμφωνα με εκτίμηση

Δήμος	ενορίες	ιερείς	πληθυσμός	κάτοικοι/ενορία	κάτοικοι/ιερέα
Αγ. Δημητρίου	5	14	80603	16121	5757
Ηλιούπολης	7	27	105052	15007	3891
Θ' περιφέρεια	12	41	185655	31128	9648
σύνολο	142	500	2051686	14448	4103

-8-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

**Β1. Συνοδευτική επιστολή της πρώτης μορφής της εργασίας προς τον
Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών & πάσης Ελλάδος κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ**

Μακαριώτατε,

Έχετε ανά χείρας ποιμαντική έρευνα με τον τίτλο «142 ενορίες συναντούν...τον 21 αιώνα», που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του τομέα μας, στην κατεύθυνση Ποιμαντικής Θεολογίας (μάθημα Αστικής Ποιμαντικής).

Ο στόχος ήταν η αποτύπωση του ανθρώπινου δυναμικού και των ποιμαντικών δραστηριοτήτων της Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Η εργασία αυτή περιέχει :

- Τα **αριθμητικά αποτελέσματα** και τα υπόλοιπα δεδομένα που προέκυψαν από την έρευνα,
- **αξιολογήσεις** των δεδομένων και **επισημάνσεις** πάνω σ'αυτά, καθώς και,
- **προτάσεις**, που βοηθούν στην ανάδειξη της αξίας των στοιχείων, στους τρόπους που μπορεί να γίνει υπεύθυνα η συγκέντρωση των χρήσιμων αριθμητικών δεδομένων και στην αξιοποίησή τους, με την προοπτική της πιο εύρυθμης και αποτελεσματικής λειτουργίας των ενοριών.

Εκτιμούμε πως τα στοιχεία της έρευνας αυτής μπορούν να βοηθήσουν την εκκλησιαστική αρχή να αποκτήσει μία εικόνα κάποιων από τους τομείς που διαχειρίζεται (κατηχητικά, νεανικά κέντρα, ενοριακά δελτία κ.ά.) καθώς συμβάλλει επίσης στην επισήμανση της δυναμικής, που δεν έχει αξιοποιηθεί από τις ενορίες και εμπεριέχεται στην επέκταση του ποιμαντικού έργου (ανενεργοί ενορίτες, παιδιά και νέοι μακριά από την ποιμαντική επίβλεψη της Εκκλησίας).

Ελπίζοντας στην επαλήθευση των προσδοκιών μας από την αξιοποίηση των στοιχείων και των συμπερασμάτων μας,

Α. Μ. Σταυρόπουλος
Καθηγητής

β2. Απαντητική επιστολή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών στην γνωστοποίηση της πρώτης μορφής της εργασίας μας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄

Απαντητική επιστολή προς τον Διευθυντή της Κεντρικής Διεύθυνσης Πομπαντικού Έργου της Ι.Α.Α., Πανιερώτ. Επίσκοπο Αχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟ.

Σεβασμιώτατε,

Αυτά είναι τα στοιχεία που έχω σχετικά με ό,τι μου ζητήσατε.

Σας παραθέτω από δύο μεγάλες (πληθυσμιακά) ενορίες ανά αρχιεπισκοπική περιφέρεια. Ελπίζω τα στοιχεία αυτά να σας βοηθήσουν.

Ενορία	Περιοχή	Κωδ.	Περιφ.	Ενορίτες	Εκκλησιάζονται
Αγίου Νικολάου	Φιλοπάππου	A16	A	20.000	1.000
Αγίου Αθανασίου	Θησείο	A12	A	5.000	500
Αγίου Αρτεμίου	Φιλολάου	B19	B	60000	1.000
Αγίου Ιωάννη "Κυνηγού"	Βουλιαγμένης	B22	B	20.000	1.000
Προφήτη Ηλία	Παγκράτι	Γ35	Γ	100.000	1.000
Αγίου Γερασίμου	Ζωγράφος	Γ29	Γ	35.000	1.500
Αγίου Διονυσίου	Κολωνάκι	Δ39	Δ	100.000	300
Μεγάλου Βασιλείου	Εξάρχεια	Δ37	Δ	15.000	500
Αγίας Τριάδος	Αμπελόκηποι	E47	E	100.000	1.000
Αγίου Ελευθερίου Άρεως	Γκύζη	E43	E	45.000	1.500
Αγίου Παντελεήμονος	Αχαρνών	ΣΤ58	ΣΤ	120.000	4.000
Αγίου Νικολάου	Αχαρνών	ΣΤ57	ΣΤ	70.000	500
Ευαγγελιστή Λουκά	Πατήσια	Z66	Z	100.000	1.000
Αγίας Ζώνης	Κυψέλη	Z67	Z	100.000	2.000
Μεταμόρφωση Σωτήρος	Καλλιθέα	H80	H	50.000	700
Αγίων Πάντων	Καλλιθέα	H79	H	30.000	1.500
Αγίας Παρασκευής	Ηλιούπολη	Θ91	Θ	20.000	1.500
Αγίου Δημητρίου	' Άγιος Δημήτριος	Θ96	Θ	16.000	1000
Αγίου Αθανασίου	Χαλάνδρι	I 98	I	15.000	1.000
Προφήτη Ηλία	Χαλάνδρι	I105	I	15.000	150
Αγίας Αικατερίνης	Πετράλωνα	ΙΑ113	ΙΑ	50.000	5.000
Τριών Ιεραρχών	Πετράλωνα	ΙΑ115	ΙΑ	7.000	700
' Υψωσης Τιμίου Σταυρού	Χολαργός	ΙΒ128	ΙΒ	18.000	400
Αγίου Δημητρίου Κοντοπεύκου	Αγία Παρασκευή	ΙΒ123	ΙΒ	15.000	
Αγίας Παρασκευής	Αγία Παρασκευή	ΙΒ124	ΙΒ	ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΔΟΘΕΙ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ
Αγίου Αποστόλου Παύλου	οδ. Ψαρών Σταθμού Λαρίσης	ΙΓ140	ΙΓ	40.000	1.000
Αγίου Κωνσταντίνου	Κολωνός	ΙΓ132	ΙΓ	18.000	1.500

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄

Δείγμα Συνοπτικού Ερωτηματολογίου Διερευνήσεως ΕΝΟΡΙΑΣ

Ενορία
Κωδικός
Ημερομηνία
Κληρικοί της Ενορίας
Πόσοι είναι οι ενορίτες
Πόσοι συμμετέχουν στη θεία Λειτουργία
Πόσοι είναι οι νέοι σχολικής ηλικίας στην ενορία
Τι κατηγορικά λειτουργούν
Χρησιμοποιούμενα εποπτικά μέσα
Υπάρχει νεανικό κέντρο;
Πόσοι είναι οι εγγεγραμμένοι;
Τι παιχνίδια υπάρχουν (επιτραπέζια/ηλεκτρονικά);
Εξωτερικοί χώροι για παιχνίδια
Νεανικές δραστηριότητες
-Χορωδίες βυζαντινής ή ευρωπαϊκής μουσικής
-Παραδοσιακοί χοροί
-Μαθήματα Αγιογραφίας
-Εκδρομές (πόσες το χρόνο) Άλλο;
Υπάρχει δεύτερη θεία Λειτουργία
Κύκλος συναντήσεως φοιτητών (πόσοι άνθρωποι)
Απογευματινά κηρύγματα (πού, πότε)
Κύκλος μελέτης Αγίας Γραφής (πού, πότε)
Μη ενοριακοί κύκλοι
Προσκυνηματικές εκδρομές (πόσες)
Πόσα άτομα βοηθούνται από το Φιλόπτωχο Ταμείο
Υπάρχει Σπίτι Γαλήνης (για ηλικιωμένους) (πόσοι άνθρωποι)
Υπάρχει ομάδα αιμοδοτών (πόσοι άνθρωποι)
Ποιμαντικές δραστηριότητες (ασθενείς/φυλακισμένοι/ άλλοι)
Ενοριακό Δελτίο (τίτλος-συχνότητα-φύλλα)
Τακτικές εκδηλώσεις (εβδομαδιαίες-μηνιαίες-ετήσιες)
Συνεργασία με άλλους Φορείς
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε΄

Ερωτηματολόγια Ενοριών
εκτός της βασικής χρονικής διάρκειας της έρευνας

ΕΝΟΡΙΕΣ με στοιχεία του 1996

1	Αγίων Ασωμάτων - Αγίου Γεωργίου	Θησείο	A13
2	Αγίου Ιωάννη "Κυνηγού"	Βουλιαγμένης	B22
3	Αγίου Στυλιανού	Γκύζη	E44
4	Αγίου Δημητρίου	Αμπελόκηποι	E45

ΕΝΟΡΙΕΣ με στοιχεία του 1997

1	Αγίας Σοφίας	N. Ψυχικό	E49
2	Αγίας Παρασκευής	Πεντέλη	I111
3	' Υψωσης Τιμίου Σταυρού	Χολαργός	IB128

ΕΝΟΡΙΕΣ με στοιχεία του 11/2000

1.	Θεοτόκου (Εισόδια)	N. Φιλοθέη	E51
2.	Αγίου Ανδρέα	Κάτω Πατήσια	ΣΤ53
3.	Αγίου Νικολάου	Ανάκασα	ΣΤ62
4.	Αγίων Αποστόλων	Τζιτζιφιές	H76
5.	Αγίου Κωνσταντίνου	Ηλιούπολη	Θ87
6.	Αγίου Βασιλείου	' Άγιος Δημήτριος	Θ94
7.	Παναγίας Μαρμαριώτισσας	Χαλάνδρι	I108
8.	Μεταμόρφωσης Σωτήρος	Βριλήσσια	I110
9.	Οσίου Μελετίου	Σεπόλια	ΙΓ142

*	Αγίου Γεωργίου	Ταύρος	IA116	Ο ιερέας δεν θέλησε να απαντήσει
---	-----------------------	--------	-------	----------------------------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ΄

Πίνακας 1

**Αρχιερατικές Περιφέρειες
της Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών**

A/a	Αρχιερατική Περιφέρεια	Αριθμός Ενοριών	Κωδικός
1	Κέντρου Αθηνών	18	A
2	Δάφνης	10	B
3	Ιλισσίων – Ζωγράφου	8	Γ
4	Κέντρου Αθηνών (Κολωνακίου, Ασκληπιού, Ακαδημίας)	6	Δ
5	Γκύζη, Αμπελοκήπων, Π. Ψυχικού	10	E
6	Κάτω Πατησίων και Αχαρνών	10	ΣΤ
7	Άνω Πατησίων – Κυψέλης	13	Z
8	Τζιτζιφιών και Καλλιθέας	10	H
9	Ηλιουπόλεως και Αγίου Δημητρίου	12	Θ
10	Πολυδρόσου και Χαλανδρίου	15	I
11	Πετραλώνων και Ταύρου	9	ΙΑ
12	Αγίας Παρασκευής – Χολαργού – Παπάγου	9	ΙΒ
13	Ακαδημίας Πλάτωνος – Κολωνού – Κολοκυνθούς – Βοτανικού	12	ΙΓ

Πίνακας 2

Ενορίες της Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών

α/α	Όνομα Ενορίας	Περιοχή	Κωδικός
1	<i>Ευαγγελισμός της Θεοτόκου</i>	Σύνταγμα	A 1
2	<i>Αγία Αικατερίνη</i>	Πλάκα	A 2
3	<i>Μεταμόρφωση Σωτήρος</i>	Πλάκα	A 3
4	<i>Άγιοι Ανάργυροι</i>	Ψυρρή	A 4
5	<i>Αγίου Δημητρίου</i>	Ψυρρή	A 5
6	<i>Αγίας Ειρήνης</i>	Αιόλου	A 6
7	<i>Αγίου Νικολάου Ραγκαβά</i>	Πλάκα	A 7
8	<i>Κοίμηση Θεοτόκου</i>	Μοναστηράκι	A 8
9	<i>Γέννηση Χριστού</i>	Χριστοκοπίδου	A 9
10	<i>Κοίμησης Θεοτόκου Χρυσοσπηλιωτίσσης</i>	Πλάκα	A10
11	<i>Κοίμηση της Θεοτόκου Χρυσοκαστριωτίσσης</i>	Πλάκα	A11
12	<i>Αγίου Αθανασίου</i>	Θησείο	A12
13	<i>Αγίων Ασωμάτων - Αγίου Γεωργίου</i>	Θησείο	A13
14	<i>Αγίας Μαρίας</i>	Θησείο	A14
15	<i>Αγίου Φιλίππου</i>	Αδριανού	A15
16	<i>Αγίου Νικολάου</i>	Φιλοπάτπου	A16
17	<i>Αγίας Τριάδας</i>	Κεραμικός	A17
18	<i>Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης</i>	Ομόνοια	A18
19	<i>Αγίου Αρτεμίου</i>	Φιλολάου	B19
20	<i>Αγίου Ιωάννη</i>	Γαργαρέτας	B20
21	<i>Αγίας Βαρβάρας</i>	Δάφνη	B21
22	<i>Αγίου Ιωάννη "Κυνηγού"</i>	Βουλιαγμένης	B22
23	<i>Ζωοδόχου Πηγής</i>	Δάφνη	B23
24	<i>Αγίου Γεωργίου</i>	Κυνοσάργους	B24
25	<i>Αναλήψεως Κυρίου</i>	Νέος Κόσμος	B25
26	<i>Κοίμησης Θεοτόκου</i>	Κυνοσάργους	B26
27	<i>Αγίου Παντελεήμονος</i>	Ιλισσού (ΦΙΞ Νέος Κόσμος)	B27
28	<i>Αγία Φωτεινή</i>	METΣ	B28
29	<i>Αγίου Γερασίμου</i>	Ζωγράφος	Γ29
30	<i>Αγίας Μαρίας</i>	' Ανω Ιλίσια	Γ30
31	<i>Αγίου Χαραλάμπους</i>	Ιλίσια	Γ31
32	<i>Αγίου Γεωργίου</i>	Ζωγράφος	Γ32
33	<i>Αγίου Θεράποντος</i>	Ζωγράφος	Γ33
34	<i>Αγίου Σπυρίδωνος Σταδίου</i>	Παγκράτι	Γ34
35	<i>Προφήτη Ηλία</i>	Παγκράτι	Γ35
36	<i>Αγίου Θωμά</i>	Αμπελόκηποι	Γ36
37	<i>Μεγάλου Βασιλείου</i>	Εξάρχεια	Δ37
38	<i>Αγίου Γεωργίου Καρύκη</i>	Κέντρο	Δ38
39	<i>Αγίου Διονυσίου</i>	Κολωνάκι	Δ39
40	<i>Αγίου Νικολάου Πευκακίων</i>	Εξάρχεια	Δ40
41	<i>Αγίου Χαραλάμπους</i>	Πολύγωνο	Δ41
42	<i>Ζωοδόχου Πηγής</i>	Κέντρο	Δ42
43	<i>Αγίου Ελευθερίου 'Αρεως</i>	Γκύζη	E43
44	<i>Αγίου Στυλιανού</i>	Γκύζη	E44
45	<i>Αγίου Δημητρίου</i>	Αμπελόκηποι	E45

46	<i>Αγίου Δημητρίου</i>	Π. Ψυχικό	E46
47	<i>Αγίας Τριάδος</i>	Αμπελόκηποι	E47
48	<i>Αγίου Γεωργίου</i>	Ν. Ψυχικό	E48
49	<i>Αγίας Σοφίας</i>	Ν. Ψυχικό	E49
50	<i>Αγίας Φιλοθέης</i>	Φιλοθέη	E50
51	<i>Θεοτόκου (Εισόδια)</i>	Ν. Φιλοθέη	E51
52	<i>Κοίμησις Θεοτόκου</i>	συνοικία Ελευθ. Βενιζέλου	E52
53	<i>Αγίου Ανδρέα</i>	Κάτω Πατήσια	ΣΤ53
54	<i>Αγίου Μάρκου Ευγενικού</i>	Κάτω Πατήσια	ΣΤ54
55	<i>Ζωοδόχου Πηγής</i>	Κάτω Πατήσια	ΣΤ55
56	<i>Αγίου Ελευθερίου</i>	Αχαρνών	ΣΤ56
57	<i>Αγίου Νικολάου</i>	Αχαρνών	ΣΤ57
58	<i>Αγίου Παντελεήμονος</i>	Αχαρνών	ΣΤ58
59	<i>Αγίου Δημητρίου Όπλων</i>	Κάτω Πατήσια	ΣΤ59
60	<i>Αγίων Αναργύρων</i>	Αττικής	ΣΤ60
61	<i>Αγίου Δημητρίου</i>	Μυκονιάτικα	ΣΤ61
62	<i>Αγίου Νικολάου</i>	Ανάκασα	ΣΤ62
63	<i>Αγίου Ανδρέα</i>	Άνω Πατήσια	Z63
64	<i>Αγίου Αντωνίου</i>	Άνω Πατήσια	Z64
65	<i>Αγίας Βαρβάρας</i>	Πατήσια	Z65
66	<i>Ευαγγελιστή Λουκά</i>	Πατήσια	Z66
67	<i>Αγίας Ζώνης</i>	Κυψέλη	Z67
68	<i>Αγίου Γεωργίου</i>	Κυψέλη	Z68
69	<i>Αγίου Ευθυμίου</i>	Κυψέλη	Z69
70	<i>Αγίου Θωμά</i>	Κυψέλη	Z70
71	<i>Υψώσεως Τιμίου Σταυρού</i>	Κυψέλη	Z71
72	<i>Κοίμησις Θεοτόκου Κυπριάδου</i>	Κυψέλη	Z72
73	<i>Αγίας Γλυκερίας</i>	Γαλάτσι	Z73
74	<i>Αγίας Ειρήνης</i>	Γαλάτσι	Z74
75	<i>Προφήτη Ηλία</i>	Ριζούπολη	Z75
76	<i>Αγίων Αποστόλων</i>	Τζιτζιφιές	H76
77	<i>Παντάνασσας</i>	Τζιτζιφιές	H77
78	<i>Αγίου Νικολάου</i>	Καλλιθέα	H78
79	<i>Αγίων Πάντων</i>	Καλλιθέα	H79
80	<i>Μεταμόρφωση Σωτήρος</i>	Καλλιθέα	H80
81	<i>Ευαγγελισμού Θεοτόκου</i>	Καλλιθέα	H81
82	<i>Αγίου Γεωργίου</i>	Χαροκόπου	H82
83	<i>Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης</i>	Μοσχάτο	H83
84	<i>Μεταμορφώσεως Σωτήρος</i>	Μοσχάτο	H84
85	<i>Παμμεγίστων Ταξιαρχών</i>	Μοσχάτο	H85
86	<i>Αγίων Αναργύρων</i>	Ηλιούπολη	Θ86
87	<i>Αγίου Κωνσταντίνου</i>	Ηλιούπολη	Θ87
88	<i>Αγίας Μαρίας</i>	Ηλιούπολη	Θ88
89	<i>Αγίας Μαύρας</i>	Ηλιούπολη	Θ89
90	<i>Αγίου Νικολάου</i>	Ηλιούπολη	Θ90
91	<i>Αγίας Παρασκευής</i>	Ηλιούπολη	Θ91
92	<i>Κοίμησις Θεοτόκου</i>	Ηλιούπολη	Θ92
93	<i>Παναγίας Θεοτόκου</i>	' Αγιος Δημήτριος	Θ93
94	<i>Αγίου Βασιλείου</i>	' Αγιος Δημήτριος	Θ94

95	Αγίου Κωνσταντίνου	' Άγιος Δημήτριος	Θ95
96	Αγίου Δημητρίου	' Άγιος Δημήτριος	Θ96
97	Μεταμόρφωσης Σωτήρος	Ασύρματος	Θ97
98	Αγίου Αθανασίου	Χαλάνδρι	Ι 98
99	Αγίας Άννας	Χαλάνδρι	Ι 99
100	Αγίου Αντωνίου	Βριλήσσια	Ι100
101	Αγίου Γεωργίου	Χαλάνδρι	Ι101
102	Αγίου Ελευθερίου	Χαλάνδρι	Ι102
103	Αγίου Νικολάου	Χαλάνδρι	Ι103
104	Αγίου Παντελεήμονος	Χαλάνδρι	Ι104
105	Προφήτη Ηλία	Χαλάνδρι	Ι105
106	Ευαγγελισμού Θεοτόκου	Χαλάνδρι	Ι106
107	Μεταμόρφωσης του Σωτήρος	Χαλάνδρι	Ι107
108	Παναγίας Μαρμαριώτισσας	Χαλάνδρι	Ι108
109	Ανάληψης Κυρίου	Βριλήσσια	Ι109
110	Μεταμόρφωσης Σωτήρος	Βριλήσσια	Ι110
111	Αγίας Παρασκευής	Πεντέλη	Ι111
112	Προφήτη Ηλία	Χαλάνδρι	Ι112
113	Αγίας Αικατερίνης	Πετράλωνα	ΙΑ113
114	Αγίου Ανδρέα	Πετράλωνα	ΙΑ114
115	Τριών Ιεραρχών	Πετράλωνα	ΙΑ115
116	Αγίου Γεωργίου	Ταύρος	ΙΑ116
117	Αγίου Ιωάννη	Ταύρος	ΙΑ117
118	Αγίας Σοφίας	Ταύρος	ΙΑ118
119	Εσταυρωμένου	Ταύρος	ΙΑ119
120	Κοίμησης Θεοτόκου	Ταύρος	ΙΑ120
121	Αγίας Άννας	Περιβολίων	ΙΑ121
122	Αγίου Ανδρέα	Αγία Παρασκευή	ΙΒ122
123	Αγίου Δημητρίου Κοντοπεύκου	Αγία Παρασκευή	ΙΒ123
124	Αγίας Παρασκευής	Αγία Παρασκευή	ΙΒ124
125	Προφήτη Ηλία	Αγία Παρασκευή	ΙΒ125
126	Αγίας Τριάδας	Χολαργός	ΙΒ126
127	Κοίμησης Θεοτόκου Φανερωμένης	Χολαργός	ΙΒ127
128	' Υψωσης Τιμίου Σταυρού	Χολαργός	ΙΒ128
129	Αγίας Σκέπης - Αγίου Αλεξάνδρου	Παπάγος	ΙΒ129
130	Αγίου Γεωργίου – Αγίας Ειρήνης	Παπάγος	ΙΒ130
131	Αγίου Γεωργίου	Ακαδημία Πλάτωνος	ΙΓ131
132	Αγίου Κωνσταντίνου	Κολωνός	ΙΓ132
133	Αγίου Τρύφωνος	Κολωνός	ΙΓ133
134	Κοίμησης Θεοτόκου	Κολοκυνθούς	ΙΓ134
135	Εσταυρωμένου	Κολοκυνθούς	ΙΓ135
136	Αγίας Μαρκέλλας	Βοτανικός	ΙΓ136
137	Αγίου Πολυκάρπου	Βοτανικός	ΙΓ137
138	Αγίου Σάββα	Βοτανικός	ΙΓ138
139	Προφήτης Δανιήλ	Βοτανικός	ΙΓ139
140	Αγίου Αποστόλου Παύλου	Ψαρρών Σταθμού Λαρίσης	ΙΓ140
141	Αγίου Αιμιλιανού	Λόφος Σκουζέ	ΙΓ141
142	Οσίου Μελετίου	Σεπόλια	ΙΓ142

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ΄

Το Ερωτηματολόγιο της έρευνας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η΄

Τα δεδομένα της έρευνας